

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**D. Marcvs Evangelista. Rodolphi Gvaltheri Tigurini in
Euangelium Iesu Christi secundum Marcum Homiliæ
CXXXIX.**

Gwalther, Rudolf

[S.l.], 1570

VD16 W 1048

Capvt XV.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-71833](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-71833)

A Cor. 5.

sumus quod bonum est. penitentia quoque nec nobis nec alijs auctores esse poterimus, sed dei hoc opus est, qui filium suum (ut Petrus ait) nobis et penitentia et remissionis peccatorum auctorem constituit. Et fungitur quidem officio Deus diligenter. Monet priuatum et publice, casibus in soluta prouisis excitat, in cordibus nostris accusat, et propria conscientia testimonio nos sceleris conuenit, et saepius veri confessionem extorquet, ut penitentia nobis plane opus esse sponte fateamur. Quia ergo in sceleribus pereunt, ipsi sibi interitus auctores sunt, quando fidem hanc Deicuram et beatitudinem improbe aspernantur.

Penitentia uero
in quibus
uersetur.

Videamus itaque alteram huius loci partem, quam narratur ut Petrus et galli cantu et Christi intuitu usus sit, et mox discemus, quid nos facere conueniat. Primo uerborum Domini recordamur, quae illi inter cenandum dicta fuerunt: Priusquam gallus bis cantauerit, ter me abnegabis. Non dubium est, quin illorum quoque sit recordatus, quibus poenam suam abnegatoribus ille constituit, quae supra adduximus. Quia enim simul peccatum suum agnouit, ut sequentia testatur, non potuit illorum meminisse, quae sola ipsam de peccato suo iudicare docebant. Deinde ex eo loco mox egreditur (quod Lucas et Mattheus annotauerunt) nimirum rei indignitate ita perterritus, ut nec tanti sceleris conscium, nec hominum consortium ferre posset, qui ipsi huius auctores fuerant. Tunc et uerborum Domini et peccati consideratione abreptus amare stetit. Occurrebant enim perculsio, quaecumque et scelus illud amplificabant, et animi dolorem augere poterant, cum et dulcissima cum Christo conuersationis meminisset, et in illo solo omnem salutem in nobis repositam esse cogitaret, quae iam indignum uidebat. Fletus ergo hic non fictus sed cum acerbissimo animi dolore commixtus, pro dolore (inquam) secundum Deum, qui (ut Paulus ait) penitentiam parit ad salutem hanc poenitentiam.

2. Cor. 7.

Quia enim in Dei bonitatem respicit per fidem in Christum, obstas simul, quod minus deperitione absorbeantur, qui se peccatores esse uident. Et haec sane praecipua sunt, in quibus uera poenitentia consistit. Est haec conuersio a peccatis ad Deum. Ergo Dei uerbum obseruent poenitentia illorum, ut ex illo de peccatis iudicent, nec admittant carnis blanditias, quae grauissima scelera pro peccatis ducere consuevit. Illa autem nobis displicere fuga testemur, quae occasiones illorum deueniat, et quaecumque nobis ad illa adiumento fuerunt. Quae pars uita totius emendationem complectitur, et hanc singuli pro suorum delictorum ratione sibi ipsis applicare debent. Accedat his animi contritio, in fide coniuncta, quae peccata deslere quidem doceat, non autem in illis desperare sicuti Cainum et Iudam fecisse scimus, quos desperatio ad Deum conuerti prohibuit, et ipsam damnationis causam. Sunt haec probe obseruanda nostro seculo. Peccatorum enim summam esse licentiam nemo potest negare. Canunt undique galli, quando priuatum et publice nos Deus per uerbum suum, per prodigia signa ac horribiles insolitosque rerum casus admonet. Sed deploranda est huius seculi pernicitas, ut aut penitere nescij in peccatis pergamus, aut ad creaturas potius quam ad Deum conuertamur, aut momentaneam et theatricam poenitentiam agamus, qualem Israelitis Hofeas exprimit. Non temere ergo Deus omnis generis plagas infert, quibus nos in uiam reuocet. Agnoscamus manum ipsius, et ad ipsum conuertamur, et mox nobis sese propitium dabit in Christo Iesu filio patris tui debetur benedictio, honor, gloria et potestas in eternum. Amen.

Genes. 4.
Matth. 7.

Hof. 6.

ET statim diluulo consilio inito, summi sacerdotes cum Senioribus et scribis ac toto confessu, uinctum Iesum abduxerunt tradideruntque Pilato. Et interrogauit eum Pilatus: Tu ne es ille Rex Iudaeorum? Iste uero respondens dixit ei: Tu dicis. Et accusabant illum principes Sacerdotum de multis. Pilatus autem rursus interrogauit eum dicens: Non respondes quicquam? Ecce quam multa aduersus te testificantur. Iesus autem etiamnum nihil respondit, adeo ut miraretur Pilatus.

XPOSUIT hucusq; Marcus, quid in Sacerdotum & Seniorum confesso gestum, & Argumentum
 in illo Christus propter Veri confessionem damnatus sit. At quia Iudei tunc tempo- & usus præ-
 ri Imperio subiecti ius gladij amiserant, nec illis aliquem licebat occidere, sequi-
 tur deinceps, ut illum Romano præfidi tradiderint, & ut huius sententia mori sit adiu-
 dicatus, quam in cruce eodem mox die sustinuit. In qua historia parte (ut in alijs quoq; omnibus) pri-
 mo salutis & redemptionis nostræ mysterium obseruare conuenit. Ideo enim ad prophani iudicis tri-
 bunal Christus sistitur, ut nobis suo merito ad thronum gratiæ accessum liberum faceret. Quoties Hebr. 4.
 ergo peccatorum conscientia territi, diuina iustitiæ conspectum formidamus, in Christum nos respice-
 re conuenit, qui ut terrore hoc miseris nos liberaret, coram Pilato reus sibi voluit. Deinde exemplum
 illius nobis imitandum proponamus, ne impatientia peccemus, si quid nobis simile contingat. Nam
 idem ferè omnibus in se credentibus euenturum esse, ipse monuit, ut nimirum ad Regum et præfidum
 tribunalia sue fidei & doctrinæ rationem reddere cogantur. Ibi verò fidei constantia nos armari con-
 uenit, qua hostium insidias & conatus facile vincemus. Proderit autem multum historie huius con-
 sideratio, qua & hostium Christi mores agnoscere docet, & quid nobis faciendum sit monet. Vide-
 mus igitur in præsentis loci tractatione, primò qui nam Christum Rom. præfidi adduxerint: deinde
 quales se coram illo gesserint, & de quibus ipsum accusarint. Tertio Pilatus ipse, & postremò Chri-
 stus considerandi venient.

Quoad primum caput, nominantur hæc Sacerdotes & Seniores & scribe, qui summo mane ito-
 rum collecti, consilio inuito, illum Pilato adduxerunt. Verè ergo ab adificantiibus rictus est lapis
 ille pretiosus, quem Deus anguli caput constituit. Lucas tamen totius quoq; multitudinis meminit,
 & ex contextu patet, populum summo diluculo fama capiti Christi excitatum confluisse, & suam
 quoq; operam in illo deducendo contulisse sacerdotibus. Magna autem sedulitas exprimitur, quando
 summo mane conuenisse dicuntur, qui noctem totam ferè in somnem egerant, in Christo nimirum ca-
 piendo & examinando occupati. Adde industrios et indefessos in malo reddi sacan eos, qui in munerè
 sibi commissio negligentiissimi esse consueuerunt, quales istos fuisse historia Euangelica abunde docet.
 At tamen alia duo hæc concurrunt, que considerationem diligentissimam merentur.

Primum, est iniquissimum & ab omni pietate alienissimum Sacerdotum facinus. Accusarunt
 Iesum de doctrina & discipulis, imò totius controuersie status in hoc versabatur, num ipse esset Chri-
 stus, id est, promissus ille generis humani saluator, quem ipsorum patres sancta & constanti fide ex-
 spectabant, & quem tunc quoq; hij omnes venturum sperabant. Nunc verò causam hanc omnem ho-
 minis ethnici & à veri Dei cognitione alieni, imò totius generis Iudaicæ infensissimi hostis iudicio sub-
 ieiunt, & cum illo possunt conuenire, modo Christi è medio tollat. Non desunt huius generis exem-
 pla hodie. Scimus enim Euangelicæ doctrinæ professores alicubi apud Turcicos præfides à Papis
 accusatos fuisse: quod quid obsecro aliud fuit, quam fidem Christianam, que merito crucis Christi ni-
 tuitur, hostibus crucis subiicere? Taceo nunc eos, qui peregrinos milites in patria viscera accersunt,
 ut per illos veritatis doctrinam opprimant, quorum insidias merito cauere debebant. Sed eueniet il-
 lis aliquando idem quod Iudeis, qui non multò post eum urbe & tota gente in Romanorum manus
 traditi, & ab illis horribili exemplo excisi sunt, sicuti fore Christus prædixerat. Luc. 19.

Alterum est vulgi inconstantia & ingratiudo detestabilis. Qui enim Christum antea turba-
 tim secuti fuerunt, & in urbem aduentum honorifice exceperunt, ac eidem testimonium tulerunt
 publicè, nunc sacerdotum & Seniorum iniquissimam sententiam approbant, & eundem Romano
 præfidi adduci curant. Discamus igitur, nec hominum zelo confidere, nec eorundem ingratiudine
 offendi. Feruent enim ferè homines, quando Christus primum prædicatur, quia priuati commodi spe
 inflammati sibi ipsi magnifica quadam pollicentur. At ubi spes illa fallit, aut turpiter deficiunt,
 aut etiam hostes fiunt aperti, & se malitiose deceptos esse conuertuntur. Typus huius leuitatis olim
 in Aegyptiaca liberatione præfuit. Cum enim hanc polliceretur Moses, inclinatis capitibus reue-
 renter promissionem illam recipiunt. Ut primum verò ad Moysi postulationem irritatus Pharaon
 feruitus in eum aggrauat, iam ad Dei tribunal ab illis citatur Moses, ut qui consilij suis improbis
 tanti mali auctor fuerit. Et deinceps multa huius generis in deserto acciderunt, si quando periculum
 aliquod improprium, aut molestia aliqua grauior occurreret. Non ergo offendantur, qui hodie salu-

Argumentum
& usus præ-
sentis loci.

Hebr. 4.
Matt. 10.
Marc. 13.

Qui Christum
Pilato tradide-
runt.
Psalm. 118.

Causa fidei
iudici prophæ-
no subiicitur.

Vulgi inconstan-
tia & ingra-
titudi.
Marc. 11.

Exod. 4. & 5.

III.

ores esse poterimus, sed
 siones peccatorum an
 & publicè, castros
 et testimonio nos sceler
 opus esse sponte fatent
 fidelem hanc Deorum
 Perus & galli canes
 imò verborum Demoni
 auerit, ter me argu
 abnegatoribus ille con
 sequencia restatur, non
 mt. Deinde ex eo loco
 igitur ita permissus, ut
 ipsi huius auctores per
 stent. Occurreret enim
 ere poterant, cum et d
 nobis repositam esse cog
 istimo animi dolore con
 am parit ad saluam d
 m, obstat simul, qui
 ceipua sunt, in quibus
 erbum obseruare peccat
 que grauisima sceler
 occasiones illorum de
 emendationem compl
 Accedat his animi con
 illis desperare sicuti
 & ijdem damnationis
 nam esse licentiam nemo
 s per verbum suum, per
 ada est huius seculi per
 as potius quam ad Deum
 calem Israelius Hos
 in viam reuocet. Arg
 ritium dabit in Christi
 men.

XV.

XXVI.

rdotes cum Senioribus
 duxerunt tradiderunt
 Rex Iudæorum: Ipsi
 illum principes Sacer
 gavit eum dicens: Non
 is re restituatur. Ies
 tur Pilatus.

is publicæ curam sustinent. Sunt hi mundi mores, qui beneficia maxima ingratitude & iniquitate rependit, ut in omnium gentium historijs esse videre. Solum vero piis, quod in celo mercedem suam repositam esse sciunt, qua olim fruuntur, multis interea in hoc quoque seculo ea libertate gaudent, quam illi suis laboribus & studio fidei ipsi acquisuerunt.

Matth. 9.

Quid coram Pilato fecerint sacerdotes. Ioan. 18.

Transeamus nunc ad alterum huius loci caput, quo narratur, quales coram Pilato se exhiberent sacerdotes: quia verò breuior est Marcus noster, aliunde petenda erunt, qua in illo descripta sunt. Et primò memorabile est, quòd Ioannes scribit, illos noluisse prætorium ingredi, ne pollueretur in diem festum. Abhorrent autem à prætorio, tum quia ab homine ethnico inhabitabatur, tum quia illic agebantur causæ capitales. Interim verò sanguinis innocentis effusionem non horrent, cuius aethores sese constituunt: & qui hominis ethnici conversatione se pollui posse putant; interim non verentur illius opera & ministerio ad scelus infandum abuti, quo nullum nunquam à condito velle atque dum ipsos culicem colare, camelum verò deglutire dicit. Nec multum dissimilis est monachorum sanctimonia, & omnium eorum, qui doctrinam ipsorum admittunt. Nefas illis videtur, si de publico bibico carnes aut ova comedant: interim si ex rapto partu opibus totius via a tempore volutaretur, vix aliquam in se culpam agnoscunt. Similiter inexpiabile scelus est, si qui sacris ipsorum ritibus est, uxorem ducat: at aliorum uxores comprimere, & filias constiprare, illis in se non videtur. Et huius generis multa possem commemorare, sed sufficiat occasio ad id, quod iam iam inuestigatione delectantur.

Matth. 23.

Arrogantiam suam auctoritatem urgent.

Deinde ut idem Ioannes annotavit, Pilato ad ipsos foras egresso, & accusationis capita quatuor, superbe & arroganter suam auctoritatem obijciunt. Si hic (inquunt) non esset necesse, hanc potius quam illum tibi tradidissimus. Impudens sanè dictum, quasi tantæ esse debeat cuiusquam auctoritas, ut nullo crimine comperto ad alicuius condemnationem sufficiat. Sed ritinam non vultis Pontifices & horum emissarij eadem insolentia vererentur, & quidem maiori cum successu, illorum impudentiam Pilatus rejicit: at hodie magistratum aliquorum tantæ est vacordia, ut casibus ecclesiasticarum cognitionem nihil ad se pertinere putent, & proinde Pontificum legatis eos contra suos homines permittant: quò fit, ut multi illorum artibus circumventi iniquissimi simul & credulissimi necentur. Dabunt principes isti aliquando graues penas, & Romanorum præfidum exemplo indicabuntur, quos olim in Christianorum causis cognoscendis diligentiores & equiores fuisse Pontifici ecclesiastici testantur.

Accusationis capita.

Porrò ubi sacerdotum arrogantiam Pilatus repressit, accusationem instituit, & dicitur Marcus, quòd illum de multis accusauerint. Lucas verò accusationis capita diligentius exponit, quatuor sequentes inducit: Hunc deprehendimus euerterentem gentem, & verantem tributa dare Casari, & verantem se Christum regem esse. Ita verò trium scelerum accusant, Seductionis populi, Seditionis Regni affectati. Et in primo quidem in illum transferunt quod ab ipsis fiebat, cum & falsa doctrina humanarum traditionum & sacrorum nundinatione populum totum circumuenerent, & multorum conscientias euerterent. Secundum verò palam falsum fuisse constat ex Christi responsis, qui de se interrogatus, Casari dare iusserat qua Casaris sunt, et Deo que sunt Dei. Quin idem sub casu interrogatus, & didrachma tam suo quam Petri nomine persoluit, & huius persolendi more & ratione signi nobilitauit. Similis quoque est terrij criminis ratio. Ad eò enim à regni terreni affectione alienus fuit, ut ab illis se occultè subduxerit, qui ipsum regem facere constituerant, & discipulos regni somniantes non semel reprehendit, et illos ad humilitatis studium et ad crucem ferendam exhortatus est. Sed ne quid sceleris omittat, ex prophetijs improbe detortis ipsi calumniam struunt, & quibus Messiam regnum & regios honores tribuunt, ipse verò se Messiam esse professus et at malitiosè euerdunt qui quid illi odium & inuidiam conciliare poterat: adeoq; ipsos prophetas simul accusant, & suis oraculis ipsi tale quid tentandi occasione dederint. Et horum simile sunt, qui hodie non modo inuidiose in calumniam rapiunt, quicquid fideles Christi ministri iuxta verbi Dei præscriptum docent vel faciunt. At nobis hoc loco cum primis obseruandum est, que præcipua crimina sunt, quæ & olim prophetis, & postea Apostolis obiecta sunt, & que hodie etià Evangelicæ doctrinæ ministri obijci consueverunt. Seductionis accusantur, qui unum Christum docent, qui lux est, via & veritas

Marc. 12.

Luc. 2.

Matth. 17.

Ioan. 6.

Matth. 18. 28.

Luc. 22.

Psal. 2. 110.

Zach. 9. 9. &c.

Quia tamen religionis & doctrina controuersias ferè non magni faciunt Monarche, seditionis cri-
 men astrictè proferitur, & inuidiose admodum insimulantur, quasi sibi ipsi in ecclesiam & rem publi-
 cam ius omne vendicent, & soli omnibus dominari velint. Hec olim Moysi & Aarons Pharaon ob-
 iebat, imò ex Israelitis nonnulli, qui disciplina iugum excutere cupiebant, & primatum in populo
 Dei affectabant. Eliam quoque rex Achab turbatorem Israelis esse dixit, & eodem nomine Amos
 prophetam apud Ieroboam accusatum fuisse legimus. Quid Ieremie acciderit, omnes norunt,
 quem in super proditiōnis insimularunt aduersarij. Et Apostolos pro seditiosis & Imperij Romani
 turbatoribus habitos fuisse nemo ignorat, qui Apostolorum Acta vel obiter inspexerit. Seruiant
 exempla hac institutioni, ne clamoribus eiusmodi facile locum demus, et simul nos consolentur, si quid
 simile de nobis spargatur. Qui enim prophetarum & Apostolorum innocentiam apud posteros asse-
 ruit, nos minime negliget, quos ita filij ipsius conformes fieri oportet.

Sed Pilatum videamus, qui omnis articulis alijs, de regni affectatione quaestione mouet, di-
 cens: Tu ne es ille Rex Iudeorum? Emphasim habet particula, ILLE. Non ignorabat enim vulgo
 iactari sermones de promisso saluatore, quem plerique prophetis male intellectis regem terrenum so-
 re somniabant. Nec male agit Pilatus, quod illud interroget, cum officij sui esset seditionibus viam
 pracludere, vel iam excitatas sopire. Quae causa est, quod illi Christus amicus responderet, & se regem
 illum esse propterea ne quid tamen erret, illum de regni sui conditione instruit, ut paulo post ex Io-
 anne patebit. Ergo innocentem videns Pilatus, sua sententia ipsum absoluit. Et haec quidem
 boni viri & iusti iudicis officio est functus. Quia tamen Dei cognitione & timore destituitur, non
 persuerat, sed ut inuidiam omnem apud Iudeos declinet, ubi audiuit Galileum esse, ad Herodem
 transmittit, ne in aliena ditionis hominem aliquid temere nimis statuisse videatur. Sed & ille nihil
 supplicio dignum deprehendit, & ita duplici innocentiae testimonio à propheta hominibus ornatur
 Christus, quem Sacerdotes & seniores ecclesiae ad crucem postulabant.

Elucet autem in exemplo hoc mores principum qui à Dei cognitione alieni sunt, nec illius ti-
 more reguntur. Habent aliquando iustitiam aliquam politicam, & hanc in rebus obseruare nece-
 sariam esse intelligunt. Vbi verò ad singularia descenditur, & causa iusta aduersus eos defendi de-
 bet, qui auctoritate pollent, tunc omne periculum subterfugunt, & ne alicuius odium incurrant, eos
 impiorum libidini permittunt, quos defendere debebant. Imò cum offensas nihil merant in ijs, quae
 ipsorum commodis & affectibus inserviunt, pro bono et iusto ne viliissimi quidem hominibus odium
 volunt incurrere. Quam facile enim Iudeorum fauorem & amicitiam in alijs causis Pilatus negle-
 xerit, multa eius facta crudeliter & iniquissime designata testantur. At idem nunc Christi salutem,
 & suum officium plane contemnit. Fuit huius generis multa hodie, maxime tamen, quando Christi
 gloria asseri & propterea causa aduersus veritatis hostes defendi debebat. Sed meminerint omnes isti,
 amicitiam huius mundi inimicitiam esse cum Deo, nec fieri posse, ut Christi serui sint, quicquid homi-
 nibus placere student. At qui Deum sibi inimicum habent, ijs nihil vspiciam tutum vel faustum esse
 poterit, et plerumque sit, ut qui pro Veritate periclitari volunt, tandem velint in rebus inhonestis
 pericula grauissima subeant. Disceamus ergo fortes esse in Domino, qui pro suo nomine periclitantes
 contra omnes insidias facile tuebitur.

Restat ut de Christo quoque dicamus, quid ipse inter haec omnia fecerit. Primò se regem esse fateatur. Quid Christus
 (ut supra dictum est) & simul Pilato omnem scrupulum eximit, docens, regnum suum non esse de se fecerit.
 hoc mundo, quod facile probat, cum neminem habeat, qui armis & vi aperta causam suam tueatur.
 Quin se non alia de causa in mundum venisse ait, quam ut testimonium ferat Veritati, adeoque ut in
 ipso impleantur, quae cum olim diuinitus promissa & in typis legalibus adumbrata sint. Quia verò
 Pilatus non facit officium, sed innocentis causam turpiter abs se reicit (ut paulò ante vidimus)
 nullo illum amplius responsu dignatur Dominus, sed aduersariorum calumnias & ipsius Pilati in-
 terpellationes quasi surda aure praeuertit. Quid enim responderet, qui se nihil profecturum esse scie-
 bat, & ita constitutum esse, ut mortem subiret, cuius merito nos redimi oportebat? Facit tamen ad
 nostrae salutis causam hoc Iesu Christi silentium. Tacet ille sicuti olim Isaias praedixerat, ut nobis
 ad Deum clamandi copiam faceret. In illo enim accepimus spiritum adoptionis, in quo clamamus, Isaias 53.
 Abba pater. Interim suo exemplo docet, quid nos in simili casu facere conueniat. Interrogati in ge-
 Rom. 8.

Pilatus Christi
 de regno affe-
 ctato interro-
 gat.

Mores princi-
 pum huius sae-
 culi.

Iacobi 4.
 Galat. 2.

Christi silentii
 Rom. 8.

isaie 30.
loam. 14.

nuē fateamur quod verum est, ne vel nostro officio vel aliorum saluti defuisse videamur. Quia in tales incidimus, qui vel ignavi nos evēri nolunt, vel etiam iniqui nos oppressos cupiunt, p̄nam rem omnem Deo committimus. Tunc enim maxime illud prophete complectur. In silentio & p̄ter fortitudo vestra: nec unquam suis deerit Christus Iesus, cuius vox dulcissima est: Non relinquit vos orphanos. Illi debetur benedictio, honor, gloria & potestas in eternum. Amen.

H O M I L I A CXXVII.

In festo autem dimittebat eis unum captivum, quemcunq; postulasset. Erat autem quidam qui dicebatur Barrabas, vincus cum seditionis socijs, qui eadem per seditionem fecerant. Et cum exclamasset turba, cœpit petere sicut semper fecerat ipsis. Pilatus autem respondit eis, dicens: Vultis dimittam vobis Regem illum Iudæorum? Noverat enim quod per invidiam tradidissent Principes sacerdotum. Sed principes sacerdotum concitauerunt turbam, ut potius Barrabam ipsis dimitteret. Pilatus autem respondens, rursum dicit eis: Quid ergo vultis faciam ei, quem dicitis Regem Iudæorum? Ipsi uero rursum clamauerunt: Crucifige eum. Pilatus autem dicebat eis: Enimvero quid malificiter: Illi autem amplius clamauerunt, Crucifige eum. Pilatus autem uolens turbæ fatiscere, dimisit ei Barrabam: & Iesum flagellatum tradidit ut crucifigeretur.

Argumentum
& usus præ-
sentis loci.

Q Vemadmodum Dominus & saluator noster Iesus Christus in sua passionis et mortis historia suo exemplo docet, quæ omnibus seculis suorum in hoc mundo fors futura sit, & quid ipsi in persecutionibus facere conueniat: Ita vicissim in aduersarijs illius apparet, quod sit mundi huius & omnium eorum ingenium, quos Dei cognitio nondum illustrauit: Quorum alij deriuati p̄nam aduersantur, alij uero estis hostes uideri nolunt, illam tamen turpiter nimis suo patrocinijs deserunt. Et huc faciunt quæ hucusq; de sacerdotibus et Pilato audiuius. Illi enim plus quam belluarum inflammati Christum omnino occisum uolunt. Hic uero est innocens esse intelligat, tanquam propter illum nec periclitari uult, nec alicuius odium subire, sed ad artes conuertitur, & primo ad Herodem transmittit Christum, ut causam inuidiæ & odij plenam in illum deriuat. Sed hoc uisum proficis, quod & innocentiæ Christi ex Herodis testimonio magis elucescit, & ipse suam inuicem maiori cum dedecore prodit, quando eum condemnat, cuius innocentiam tot testimonij sceleris comprobant. Sequitur enim noua actio, quam eodem consilio, sed euentu infeliciori Pilatus assuuit, in qua multa concurrunt, quibus docemur, quanta improbitate falsi artifices Christum impugnent, & quam frigide eundem defendant magistratus, quos uera pietatis sensus nondum effugit, quam item infelix sit consiliorum eiusmodi euentus, quæ ex ratione humana potius quam Dei uoluntate petuntur, si quando ueritas & illius sectatores aduersus impiorum insidias defendi debent. Quæ ut rectius intelligantur, primo consuetudinem publicam uidebimus, quæ huic et actioni occurrere dedit: deinde de singulis ex ordine dicemus.

In paschate
unus ex capti-
uis dimitteba-
tur.

Consuetudinem fuisse scribunt Euangelistæ, ut Romanis præses in die festi paschalis ex captiuorum numero unum populo donaret, quem ille sibi dari petisset. Fuit autem hic uetus mos, non p̄dem à Deo traditus, sed ab hominibus superstitionis inuestus, qui præpostera hac misericordia, ut potius indulgentia, liberationis Aegyptiacæ memoriam honoratiorem reddere, adeoq; Dei iustitiam uideri uoluerunt, si ille patres ipsorum ex tristi seruitute liberauerat, ita ipsi quoque ad ipsam captiuum & mortis reum dimitterent. Et morem hunc Romani illis reliquerunt, ut populo Iudæorum faciliore uiderentur. Ita enim mitigari & demulceri solent, quibus amissa libertas daret, quæ facilius in officio contineantur. Hic uero superstitionis ingenium nobis considerandum uenit, quæ contenta ijs, quæ à Deo bene & utiliter instituta sunt, insuper de suo aliquid addere cupit, hoc p̄dem zelo, sed inconsiderato, & qui ea ferè instituit, quibus Dei instituta uoluntate, & cum ipsius

diencia manifesta coniuncta sunt. Est hoc videre in presenti. Festi enim huius rationem perfecte
 tradiderat Deus, que & latam veteris beneficii commemorationem, & futuram in Christo redem-
 ptionis typum luculentissimum continebat. Ne tamen parum religiosi videantur, hanc quoque con-
 suetudinem inuenerunt, ut eodem die aliquem ex facinorosis dimitterent; & ut suam audaciam po-
 puli consensu tuerentur, huius arbitrio rem omnem subicerunt, qui plerumq; in eiusmodi casibus in-
 epte & inique iudicare consuevit. Erat hoc & iustitia publica & diuini cultus legibus aduersum.
 Deum enim obedientia potissimum coli constat, iuxta illud: Obedientiam volo, & non sacrificium.
 At idem facinorosos plebs vult, non defendi, & grauiter monet, ne pauperis quos, misereantur iu-
 dices, quos ille iustitie executores constituit. Et Solomon Deo perinde exosum esse ait, qui impium
 absoluit, ut qui iustum condemnat. Peccarunt igitur hac sua consuetudine Iudaei, & hodie similiter
 cum illis peccant magistratus, qui praeposteram misericordiam sceleratis parcunt, quos gladio sibi diui-
 nitus commisso excindere debebant, & idem illis omnibus quod Achabo dicitur: Quia dimisisti virum
 dignum morte, erit anima tua pro anima illius, &c. Nec dissimilis multum illorum culpa est, qui vo-
 ta monasticis obstricti diuina praecepta negligunt. Solent autem omnes isti sua hoc commenta pertinaciter
 tueri, seq; magna iniuria affici putant, si quid ex illis decedat, sicuti ex hoc Iudaeorum exemplo
 patet, quos clamauisse scribit Marcus, ut pro solito more Pilatus illis, quem uellent, dimitteret. Sed
 quam infelix sit eiusmodi institutorum exitus, praesens historia abunde docet, quando hac occasione
 Dei filius ad mortem condemnatus est, ut modo dicitur.

Exod. 12.
1. Sam. 15.
Deut. 19.
Exod. 13.
Prouerb. 17.
Rom. 13.
1. Reg. 20.

Pilatus enim hinc consilij pestimi & iniquissimi occasione sumit, & cum inter captiuos Bar-
 abas quidam esset, homo seditiosus & latro, & publici alicuius mali primarius author, illum ex omni-
 bus deligit, quem Christo componat, sperans nimirum, nunquam adeo iniquos vel impudentes fore
 Iudaeos, ut Barrabam potius quam Christum postulaturi essent, cuius & innocentia omnibus com-
 perta erat, & beneficia in totam gentem Iudaeam infinita extabant. Astute ergo a populo impera-
 re cupit, quod ipse sine sacerdotum offensione prestare non poterat; nimirum ut liberetur Christus.
 At quam parum profecerit hoc suo consilio, postea dicitur. Nunc obseruabis, eos qui ab isto Dei ti-
 more semel exorbire ceperunt, suos affectus secuti, subinde in peius proficere. Nuper enim audiui-
 mus, Pilatum Iudaeorum improbitate mox deprehendisse, & in presenti Marcus illum sciuisse scri-
 bit, quod principes sacerdotum illum ex inuidia tradidissent. Quia vero homines potius quam Deum
 & ab hoc sibi commissum munus respicit, ne Sacerdotum odia in se prouocet, Christum Herodi trans-
 misit, quod ut iniquum erat, ita Romani Imperij dignitati non parum derogabat, cuius defensorem
 & vindicem acerrimum agere debebat. Nunc vero, cum Herodis testimonio & exemplo monere-
 tur, qui ipsi Christum remiserat, turpius agit, quando quem sanctum iustumq; esse sciebat, cum latro-
 ne confert, & mobilis vulgi iudicio subijcit, quem vel iniustus omnibus eueri debebat. Et ne hic quidem
 pedem sistit, sed postea eundem flagellis cadi curat, si vel ea ratione populi furorem mitigare possit.
 Insuper ne rororis quidem sula admonitione mouetur, que in somnijs tristibus exagitata monebat,
 ne quid in virum iustum & infontem designaret. Pergit enim, & ut Iudaeorum libidini satisfaciatur,
 Barrabam liberum illis dimittit, Christum vero crudeli & ignominioso crucis supplicio condemnat. Sed
 ita ferè solent magistratus, qui nullo Dei timore tenentur. Et si enim sui iuris & dignitatis acerrimi
 vindices esse solent, & in rebus priuatis facile omnes negligant, quando tamen Christi & religio-
 nis causa agitur, mox ignaui languent, & qui optimi videntur, ad artes & compositiones eius-
 modi conuertuntur, ne quem offendant. Et in illis quidem sibiipsis mirifice placent, cum illarum exi-
 tus plerumq; infelicitissimus sit, sicuti paulo post patebit. Neque enim fieri, quin eiusmodi composi-
 tionibus & comparationibus factis, vel impij praualeat, quorum maior semper est numerus, vel impru-
 dens & mobile vulgus ignorantia aut cæco affectu abreptum in peiorem partem declinet. Fit ergo,
 ut qui Christi causam semel deseruerunt, & in hominum gratiam illum (ut sic dicam) flagellari si-
 nunt, tandem illum, velint nolint, etiam crucifigere cogantur: quod Pilato euenisse historia docet.
 Discant igitur magistratus Dei & religionis causam fortiter & ingenuè agere, ne dum mundi re-
 spectu & carnis ratione ducuntur, & Veritate turpiter prodant, & ignominiam sibiipsis perpetuam
 consciscant, ut Pilatum fecisse videmus.

Caluri de iustis videtur...
 nos oppressos capere...
 a compleuit. In presentia...
 dulcissima est: Non...
 eternum. Amen.
 XVII.
 quæmcumq; postulat...
 s, vincit cum seclitio...
 Et cum exclamasset...
 autem respondit eis...
 Iudaeorum? Nouerit...
 sacerdotum. Sed pri-
 titus Barrabam ipse...
 it eis: Quid ergo uultis...
 uero rursum clamato...
 Enimvero quid mali...
 eum. Pilatus autem uoc...
 eum flagellatum tradidit...

Humilitas Christi
sui nostrae salutis
seruit.
Eccl. 10.

Incerim obseruabimus, hanc filij Dei humiliatione non temere factam fuisse, sed ad nostram salutem promissionem causam pertinere. Quia enim superbia Adam peccauerat, quam hoc nomine peccati committentium Sapiens dixit, Christum exremē humiliari necesse fuit, ut ita superbia culpa expiaretur. Adam honores diuinos male affectauerat. Latroni igitur confertur, imo posthabetur, ut nos quoque consolatione dulcissimam affert, ita ad uitae & mortis inlitione plurimum conuertit. Primum admonemur, patienter ferendū esse contemptum & ignominiam, nec audiendam esse carnem, quae naturam sic ambitiosior, rix quicquam fere impatientius, quam si praeter meritū se indignis contemnitur videat. Deinde ne superbi & fastuosi contra Deum & proximum offeramur, Christi exemplum accer. Quid enim indignum est magis, quam contra Deum offerri eos, quorum nomine Dei filius est humiliari voluit, ut latroni postponeretur? Aut cur non pudet proximum contemneret, quem Christus suae humiliationis merito ad caelestis gloriae consortium conueniret, & ipsi non contemneret, ut propter generis ignobilitatem, egestatem & conditionis tenuitatem videri foret, quem Deus ipse in Christo filium agnoscat & heredem? Quoties ergo imato ambitionis aestro nos exagitauerimus, ad Christum respiciamus, & ita mox crista concident, quas nimis alte eramus erecti.

Sacerdotes populo
persuadēt,
ut Barrabā peccat, &c.
Ioan. 11.
Act. 5.

Sed ad historiam reuersi, Principes sacerdotum videamus, qui secundum locum in iustitiam ne obtinent. Dicuntur hi populum cōcitatuisse (Matthaeus persuadendi verbo vultur) ut Barrabā sibi dari postularer. Quibus rationibus hoc effecerint non exprimitur, sed credibile est non alia, quam quibus in concilio vti fuerunt: Esse nimirum hominem seditiosum, & periculum esse, si saluum velint, Romani totam gentem seditiosis suspectam habent, & inuisis exercitiis omnem crudeliter deuasent. Et fortassis exempla adduxerunt Iudae Galilaei & deinde aliorum similium, qui non ita pridem seditiosis suis consilij reipublicae ingens damnum dederant. Subuenire omnes eloquentiae vires incendere, qui populi leuitate ad veritatis oppressionem abuti inueniant. Et est hoc memorabile exemplum, quo admonemur, quantum mali ex corruptis praedicatoribus erigatur. Si enim ut poeta dixit, Mobile mutatur semper cum principe vulgus, multo plus in illo modo possunt, qui cum politicis rationibus religionis quoque pretextum coniungunt. Et vtrumque non rude modo vulgus ab illis seduceretur, & non simul etiam reges ac principes decepti illorum consilia atque conatus adiuuarent. Audiuntur enim passim in vulgo, in foro, in aula regum, in templis, in ciuitatum vinctorum rationes, quibus & prophanos & religiosos homines in veritatis calumniae vestium adducunt. Nam si in eos incidant, quos nulla religionis cura tangi sciunt, de dissidiis, contumeliosis & bellorum periculis quiritantur, quorum omnium causam in nouos doctores & Euangelij praedicationem reijciunt. Apud pios vero & religiosos doctrinam pietatis corrumpti, veterem cultum euerti, sacramenta cum templis prophanari, Diuos Diuasque horribiliter proficiliis, cuiuslibet arti artes caueamus, & ne nos extra culpam omnem constitutos putemus, si antistitum consilij non est in Veritatis & piorum oppressionem consentiamus. Fecerunt hoc Iudaei, & grauius quidem excusiusque fuit Sacerdotū scelus, at tamen in miserū quoque vulgus horribiliter sensit pena, quae Deo indignam filij sui mortem est. Vltus. Quare admodum noxius illorum error est, qui magister illorum & ecclesiasticis proceribus simpliciter obtemperandum esse putant, & ita sese ipsorum impietatem & caeculentia ministros constituunt, &c.

Populi Iudaei
ingratitude et
crudelitas.

Et hoc quidem populo Iudaeo etiā accidisse, sequens historia testatur. Primo enim cum Pilato inexpectata postulatione percussus interrogaret, quid de Christo vellent fieri, quem plerique Regem Iudaeorum dicant, illi crucifigi petunt. Fuit hoc ingens scelus, et crudelitas non vulgari excusum. Scelus est, quod occidi volunt eum, quē nullius criminis aduersarij ad hoc conuenient, cum homicidij à Deo praescriptas non ignorarent. Crudelo autē fuit, quod non ad mortis modo, sed ad vitam poscunt hominem innocentem, quo supplicij genere nullum illo tempore atrocius erat & ignominiosius. Deinde Pilato (ut Ioannes scribit) non sine exprobratione acuta satis interrogante, Regem vestrum crucifigam? Respondent illi: Non habemus regem, nisi Caesarem. Quibus verum non modò Christum abnegant, sed promissiones olim patribus datas turpiter reijciunt, quae omnia Regem

Gene. 9.
Num. 35. etc.

de illo occidendo primi consularunt sacerdotes & scribae, quorum erat ipsi populum adducere. Illi illum prodit ludas discipulus & pseudoapostolus, capiunt sacerdotum famuli, captum Petrus adducunt, condemnant eum sacerdotibus seniores, inde Pilato traditum totus populus inuicem conuenit ad infame crucis supplicium postulat, Pilatus uero praeses, ut illis gratificetur, innocenti condemnari crudelitate in illum seuitur. Et haec omnia Euangelista studiose narrat, primo quia haec sunt nostra redemptionis mysteria, deinde quia hinc discere licet, quae semper inter homines Christi & doctrinae ipsius fors sine condicio futura sit. Etsi enim ex illius predicatione infinita ad immortales beneficia redeant, tamen ut primum periculum imminet, plerique turpiter desinunt, multo uero etiam hostes aperciunt, & in uerbum ipsius & in omnes credentes crudelissima abiectione tur. Tunc uero ad Christi exemplum nos confugere oportet, ut illius consideratione fidem nostram confirmemus. Facit hic praesens locus, quo militum crudelitas describitur, qui primo contumeliosissime tractarunt eum, quem praeses damnauerat, deinde ad supplicium duxerunt, & Simonem Cyrenaeum crucem ipsius ferre coegerunt: ex quibus facile patebit, quid bodie sperandum sit a iudicio qui in illo uolunt pie uiuere.

Christum ut regni affectatorum milites rident.

Primo in praetorium abducunt, & coram cohortem conuocant, ut omnes simul rabiem suam exauriant. Ibi suis uerbis excutim induunt purpura, spinis coronant, & simul multa alia faciunt in illius contumeliam, quae hic commemorantur. Porro actionis huius tam contumeliosae, & indignae, quod affectati regni illum accusant sacerdotes, & hoc nomine a Pilato esse damnatum. Et uoluntur milites hoc facto suum erga Romani Imperij maiestatem studium testari uoluisse, dum ad regiminiose eum tractant, qui lese maiestatis crimen sustinebat: simul uero per ludibrium indicant, quae sit ipsorum de regno Christi sententia. Regum insignia sunt pallium siue trabea, corona & scepterum. Haec ergo omnia Christo tribuunt, sed ludicra & ignominiosa, ut regnum eius ridiculam, caducam & ingloriam esse testentur. Primo purpura illum induunt, quae Reges olim ueluti solebant, ut ipse uelutis militare fuisse, quo Christum induerunt, Mattheus docet, qui chlamydem uocat, utrumne ergo non caruit, quod militariter eum induunt, qui haecenus propheta uel doctoris officio funga fuerat. Deinde coronam capiti imponunt, sed ex spinis contextam, ut regnum ipsum miserum & uiliosum esse innuant, quod tam ipsi quam sectatoribus suis exitium afferat. Dant praeterea spectrum, sed arundineum, quo uires illi plane nullas esse significare uolunt. His addunt salutaris irrisionis & amarulentiae plenas: Aue rex Iudaeorum: quibus non Christum modo, sed regnum Iudaeorum gensem ludibrio habent, quam regem & regnum nouum somnari seiebant. Et uolunt, ut in isto Dei iudicio, ut quae Christo inferuntur contumelia in illos ipsos redundet, qui eius primi auctores fuerant. Neque his contenti, in super conspuunt, & arundine (quam seipri loco ipsi dederant) percussu percussunt. Facta sunt haec ab illis indignissime. Nam ut maxime supplicio dignus fuisse Christus, communis tamen sensus docet, commiseratione prosequendos esse eos, quos eo uelut proliab uoluit Deus, ut publica iusticiae ipsius exempla ipsos fieri oporteat. At cum omnibus per se haec Christi innocentia, nec Pilati praesidis de illo testimonium milites isti possent ignorare, plus quam bellum, imo diabolicus fuit furor iste, qui illos ad tantam rabiem extimulauit. Et poterant ipsa non per se offendere infirmos, si ad rationis humane calculum examinarentur.

Cur Christum irrideri oportuerit.

Est ergo diligenter considerandū, cur ista sic fieri oportuerit: & mox lata salutaris mysteria ostendunt, quae omni scandalo facile medebuntur. Peccat Adam superbia, ut nuper diximus, & tanta est eius transgressio ipsius uis, ut in nobis etiam ambitionis huius uestigia quotidie apparerent, quae non modo nobis ipsis plus e quo placemus, & proximos nostros insolenter contemnimus, uerum etiam contra Deum animos atrolimus, cuius uerbo reluctari, & iudicia eiusdem reprehendere non pudet. Quia ergo in nobis omnibus Dei imago extincta fuit, non percui modo & conspui, sed a Deo faceremur, & cum diabolis aeternae damnationis ignominia multari merebamur. Sed succurrit nobis Dominus, qui extremam hanc ignominiam propter nos subire uoluit, ut & nostra culpa suo merito expiaret, & Dei imaginem in nobis restituere. Neminem ergo offendere debent contumeliae, quae Christi inueniunt, cum haec ad nostram redemptionem tantum momenti consulerint. Agnoscamus potius Dei bonitatem, qui filium suum eo uelut humiliari uoluit, sed & filij Dei dilectione celebremus, quia nos in eum

urum erat ipsi populo
 docerem famulatum
 additum totum populum
 illis gratificetur
 executores & profecti
 studiose narrant. primo
 e licet, que semper inter
 illius predicatione
 mt, pleriq; turpiter
 nes credentes et uide
 er, ut illius contyde
 as deservitur, qui
 supplicium duxerant,
 eebit, quid bodie per
 uocant, ut omnes
 coronant, et similia
 nis huius tam contum
 mine a Pilato esset
 m studium restari
 simul vero per
 pallium sine cruce,
 sa, ut regnum eius
 qua Reges olim
 aus docet, qui
 nus probraa vel
 exiam, ut regnum
 suis exitium
 ficare volum. Hii
 bus non Christum
 nouum somnare
 ipso redunder, qui
 quam seipri loco
 os esse eos, quos
 At cum omnibus
 ti possent ignora
 extimulauit. Et
 arentur.

rus est, ut hac tam acerba & contumeliosa uoluerit subire, ut nostra saluti consuleretur.
 Simul uero discamus, quam indignus sit Christiano homine fastus omnis, imprimis uero is, quem
 restitit & ambitiosa honorum huius seculi affectatione multi declarant. Vult enim Christus, ut suo
 exemplo humilitatem discamus, & de ferendis contumelijs sepe cogitemus, quando has nunquam
 effugient, qui illius discipuli esse uoluerint. Quoties ergo uestitu super bire liber, quoties ite honorum
 & tituloru manium ymbatilis splendor mentis tue oculos perstringit, tunc tibi Christi propter pec
 cata tua tam contumeliose illusi imago in mentem ueniat, & mox disces, quam parum ista eos de
 ceant, qui in Christi morte ignominiosa spem salutis omnem collocatam habent. Vidit hoc Gotsfri
 dus, qui cum illi Hierosolyma a Christianis occupata a regnum deferretur, regiam quidem potesta
 tem & curam suscepit, regis uero nomen & insignia recipere noluit, negans se in ea urbe auream co
 ronam sumpturum, ubi Dei filius spineam gestasset. Dignus sane, qui totius orbis regnum teneret,
 indignus autem, cuius pietate & fortitudine Romani Pontifices sub preetextu sacri belli ad sua cy
 rannidem stabilendam abuterentur. Mouit illi, ut hoc diceret, loci religio: at cur non magis moueat
 omnes nos salutis nostre cura, quam ita nobis restitui oportuit, ne ea denuo comitamus, a quibus Chri
 sti merito sumus redempti? Num enim illum ideo corona spinea redimiri uoluisse putabimus, ut nos
 elato capite & perulanti ornatu proteruire pergamus? An ehlamydem militarem per ludibriu ge
 stauit Dei filius, ut tu totus sericatus incedas, & immani fastu superbias? An arundineu sceptrum
 manu tenuit, ut tu digito auro & gemmis uincias? Sed quid ista in priuatis hominibus accusare iu
 uat, quando Pontifices non pudeat coronam gestare triplicem, auro gemmisq; exauiem, qui se Christi
 vicarios esse gloriantur? Exponunt illi etiam bodie Christum Turcis & Iudeis deridendum, imo
 potius illum in sinu suo derident, dum illius contumelias & crucem predicant, interim uero sub hu
 ius nomine Regum huius seculi fastum & splendorem longe uincunt.
 Præterea hoc exemplo doceri nos oportuit, quod nam omnibus seculis futurus sit huius mundi de iudiciu mundi de
 Christi regno iudicium. Unde enim hac libido milites incesit, nisi quod Romanum Imperium, cui regno Christi
 Christus insidiatus esse fereretur, sacrosanctum & inuictum, imo æternum esse putarent? Quod ip
 sum se egregie demonstraturus arbitrantur, si Christo & regno ipsius illudant, & illud infirmu, pe
 riculosum, caducum & infame esse doceant. Est hoc mundi ingenium, ut que carni preclarior uideat
 tur suspiciat & æterna putet, celestia uero & que uere æterna sunt, pro caducis & noxijs contem
 nat atq; negligat. Et hæc ferè illusio, & ludibriorum causa est, quibus pij percutiunt, si quando
 rei ipsorum minus feliciter succedunt. Sic olim gentes pijs dicebant: Vbi nunc est Deus ipsorum?
 Et in presenti Christum securi ridenti milites, quod ipsum uinctum & damnatum esse uideant. Ho
 die huius generis multa passim audiuntur, & nihil tam uulgare est, quam quod ex piorum calami
 tacibus triumphandi occasionem mundus infelix uenatur. At neminem ista offendere debent, quia
 suo iudicio mundus multum fallitur. Etsi enim Christus uilis & contemptus sit, sua tamen potentia
 mundi uires longe superat. Ipse enim lapis ille est, qui absque hominu manu relectus mundi regnis si
 nem imponet, & orbem totum complebit. Idem ille sceptrum habet ferreum, quo hostes suos omnes, ut
 uasa testacea comminet. Experi sunt hoc olim Romani Imperatores, quotquot contra illum &
 ecclesiam ipsius arma sumserunt: qui omnes horrenda exempla facti sunt, quibus totum mundum
 Deus admonere uoluit, quid filij sui contemptores maneat. Et regnum ipsius perpetuu & æternum
 esse, non propheta modo, uerum etiam angeli testantur, & ipsa reru experientia abunde docet. Corru
 runt enim regna huius mundi omnia, nec ullum unquam fuit, quod uel armis uel consilij defendi
 & seruari potuerit. At Christi regnum, etsi armis potentissimorum regum iam inde ab exordio
 mundi oppugnatum sit, durat tamen in hunc usque diem, & in consummatione usque seculorum du
 rabit, in qua fideles celestis glorie consortes facti cum Christo Iesu æternum regnabunt. Coronantur
 quidem spinis dum hic uiuunt, sed ex spinis istis rosa suauissimi odoris enascitur, & olim corona iu
 sticie donabuntur, quam aduentum suum diligentibus Dei filius preparauit. 2. Timoth. 4. Quot
 quot uero pijs afflictionu autbores sunt, & in illis fidei confessionem ridet, hi se militum istorum so
 cios esse meminerint, & cu illis olim sua impietatis stipendia accipient. Christi enim uox est: Qui
 uos tangit, tangit pupillam oculi mei. Itē, Quod uni ex minimis hisce fecistis, mihi fecistis. Nec mul
 tum ab his abjunt, qui Christi cruce & omnibus ijs, que passus est, temere abutuntur, dum per illius

Contra fastum
 & superbia.
 Matth. 11. & 5.
 Gotsfridus Lo
 tharingie Dux.
 de iudiciu mundi de
 regno Christi.
 Daniel. 2.
 Psal. 2.
 Luce 1.
 Zach. 2.
 Math. 23.

vulnera, flagra, sanguinem, mortem, mala imprecantur illis, quibus irati sunt, adeoq; Christi
sua iniuste ministrum sive executores constituit. Quid enim hoc aliud est, quam ea illi experire
re, quae propter nos pati dignatus est?

**Christus duci-
tur ad suppli-
cium.** Porro ad alteram huius loci partem transeamus, qua ut ad supplicij locum ductus sit Christus
ratur. Cum illussent ei (inquit Marcus) exuerunt illum purpura, & induerunt illi vestibus
prijs, educuntq; eum ut crucifigerent eum. Cur purpura illum exuerint, non dicitur: at tamen
simile videtur, quod cum chlamys illa ad aliquem illorum pertineret, ille in ea ipsum duci voluit.
Psalm. 22. Incerim locus datur diuisioni vestium Christi, quam illo in cruce suffixo fieri oportebat. Iam
uide fuerat predictum. At hac parte cum primis memorabile est, quod de Symone Cyrenaeo scri-
tur. Primò enim ipse Christus cruci, cui affigendus eras, extra vrbis portas gestauit, sicuti saepe
restatur. Et videtur hic mos publicis fuisse, ut fontes ipsi suas cruces portarent, cum tanta igno-
mia supplicij ignominia, ut illas nemo tangere dignaretur. At cum vigilia nocturna & flagrantis
rigatus, curis icem & mærore confectus tanto oneri succumberet, Simonem Cyrenaeum ex agro ve-
nem redeuntem coegerunt, ut crucem post Iesum ferret: quod per ludibrium & contumeliam
atum fuisse, non est dubium.

**Crucis Christi
mysterium.** Latet autè sub his nostrae redemptionis & salutis mysterium. Extra vrbem Christus mortem
illuc ipse crucem propria effere. Respondet hoc veteri typo, quod Apostolus obseruauit, cum scriberet
Hebr. 13. Animalium, quorum sanguis infertur pro peccato in sancta per pontificem, horum corpora cremantur
Num. 19. extra castra. Quapropter & Iesus, ut sanctificaret populum pro proprii sanguine, extra vrbem
Genesis 22. fesus est. Idem verò crucem fert propria (cuius facti typus etiam praesertat in Isaac, quæ ligna crucis
gimus, in quibus ipsum immolare pater Abraham decreuerat) ut ostendat sibi impostas esse
Isaie 53. iniquitates nostras, nec has modo, verum etiam poenâ & multam correctionis nostrae, ut sciamus
quit, qua nos omnes ad mortem aeternam posebamur. Extulit autem crucem hanc extra vrbem,
Rom. 8. ita docens, peccatum nobis posthac imputari non posse, cum ipse suo merito pro nobis satisfecerit.
huc idem Apostolus respiciens dixit: Nulla est nunc condemnatio his, qui sunt in Christo Iesu. Quis
intendat crimina aduersus electos Dei? Deus est qui iustificat, quis ille qui condemnat? Et
missima ergo hinc perire potest consolatio, qua nos in tentationum palestra sustinemus. Vbi sumus
gitabimus, officij nostri esse, ut etiam ipsi relicto mundo hoc, in quo non habemus civitatem perman-
tem, quiq; totus in malo constitutus est, ad Christum exeamus, opprobrium eius portantes, sicut
1. Ioan. 3. postolus in loco superius adducto nos admonet. Cur enim in mundo hoc delictentur, qui scitis in
Hebr. 13. vno Christo repositam esse norunt, qui extra portas passus, hinc in caelos migravit, ut illi omnino
triam & hereditatem aeternam pararet?

**Pij crucem Chri-
sti ferre cogun-
tur.** Facit huc cum primis, quod de Simone Cyrenaeo scribitur, quem ex agro redeuntem Christum
ferre cogunt milites. Docet enim hoc exemplum, quid pios maneant, dum in huius vitae stadio
Matth. 16. runt. Inuitat Christus ad crucem ferendam omnes, qui ex discipulorum ipsius numero censeri volent.
A cruce verò carnè abhorretere, supra Christi exemplo didicimus, & in nobis ipsis quotidie experiamus.
Opus ergo est illis, qui nos vel inuitos cruci subijciant, nec vspiam illi desunt, quam primò in
agris, id est, terrenis studiis, ad caelestem Hierosolymam tendere incipimus. Nam ut veritate
mundus odit, ita nec eos ferre potest, penes quos illa luget, & quos suis studiis contrarius efficit.
Ioannis 3. Quò fit, ut iuxta Pauli dictum persecutionem patiantur, quos quoc in Christo pie viuere iustitiam
1. Tim. 3. At hic dud cum primis necessaria sunt obseruata. Primò, ut Christi sectari, quam Deus imponit
cem ex fide patienter feramus. Quod tunc praestabimus, si nos illa opus habere cogitemus, quando
Hebr. 12. ro nostra aliter coerceri nequit. Patris itaq; officio fungitur Deus, & filios quos diligit, castigat. De-
Prou. 3. inde non est, quòd praesenti contumelia seu ignominia moueamur. Per fidem enim fit, ut crucis Christi
2. Timoth. 2. efficiatur quicquid nobis molesti accidit, & proinde cum illo olim regnabim & vinent, qui cum ipse
Eti aut mortui fuerint. Quin inter homines quoq; martyrii suorum memoria Deus conferuat, cum
rei exemplum euident in praesenti historia proponitur. Quam enim vilis & obscurus homo fuerit
non hic Cyrenaeus, vel ex eo patet, quòd tunc correptus Christi crucem ferre cogit milites. At
nomè Deus per suos scriptores perpetua memoria consecrare voluit: nec ipsius modò, verum etiam
lexandri et Rufi, filiorum ipsius, quos in ecclesia posteris temporibus celebris fuisse patet, cum illis

nomina perinde recensentur Marcus, ac si omnibus notissimi fuerint. Que enim ratio erat, que Simonem (qui cum hoc scriberet Euangelista, fortassis vita defunctus erat) Alexandri & Rufi patrem fuisse, inberet amotare, si non aliqua fuisset illo tempore inter pios nominis illorum celebritas? Et si quid coniecturari a se qui possum, non alios fuisse puto, quorum mentionem Lucas in Actis, et Paulus ad Romanos scribens faciunt. Ille enim Alexandri meminit, quem in Ephesina seditione Pauli Actor. 19. odio in concione extruxerunt Iudei, cum Paulum fratres ad se recepissent. Rufum vero cum matre Rom. 16. saluere iubet Paulus, qui fortasse post Simonis mortem Romam concesserant. Certe, nisi alibi prius sedes habuissent, Paulo tam familiariter noui non fuissent, qui illo tempore Romam nondum uiderat. Sed quicquid illud sit, Simonis officium hoc, quod Christo prestitit, abunde seneratum fuisse constat, quando & ipsius & filiorum nomina tam diligenter consignari uoluit spiritus sanctus. Similia exempla sunt in alijs, qui cum antea obscuri essent & ignobiles, martyrio nobilitati & celebres facti sunt. Quapropter crucis ignominia ad eum neminem terrere debet, ut hanc potius ueram & solidam perpetua & immortalis glorie materiam esse credendum sit.

Alterum in hac causa obseruandum est, quod est afflictionum Christi confortes simus, salutis etiam men fiduciam in solius Christi merito collocatam habere conuenit, ne quid nostris meritis tribuamus. Fert quidem Christi crucem Simon, sed ubi ad supplicij locum uentum est, ubi pro totius mundi peccatis sacrificium fieri debuit, non ille, sed solus Christus in crucem suffixus est. Ita nos etiam uo quidem honore dignatur Dei filius, ut crucis ipsius confortes efficiamur, nostræ uero redemptionis gloriam sibi saluam & integram seruet, iuxta illud: Ego Dominus, hoc est nomen MEVM, & gloriam Isaac 42. meam alteri non dabo. Et Apostolorum unanimitas uox est, qua preter Iesum Christum, nomen nullum sub celo esse testantur, in quo homines saluati fieri oporteat. Et Paulus cum omni generis periculula & afflictione Christi nomine sustinisset, se tamen in illius modo cruce gloriari dicit, nec quicquam aliud nouisse quam hunc crucifixum. Impudens ergo & perniciosa admodum est illorum insolentia, qui suis laboribus et afflictionibus salutis meritum tribuunt, quod solius Christi afflictionibus debetur, eo quod qui illas in assumpta carne sustinuit, simul dilectus ille Dei filius est, in quo patri complacuit. Et hoc quidem in presentem nostri Euangeliste locum sufficiant.

Ceterum priusquam dicendi finem faciamus, Christi colloquium cum mulieribus uidere oportet, quod eodem tempore incidit, et a Luca hisce uerbis describitur: Sequebatur illum multa turba populi ac mulierum, que plangebant et lamentabantur illum. Conuersus autem ad illas Iesus, dixit: Filie Hierusalem, nolite flere super me, sed super uobis ipsis flete, et super filijs uestris. Quoniam ecce uenient dies, in quibus dicent, Beate steriles, et uentres qui non genuerunt, et uera que non lactauerunt. Tunc incipient dicere montibus, Cadite super nos, & collibus, Operite nos. Quia si hoc fit in humido ligno, in arido quid fiet? Quo loco primum obseruabimus, mulieres istas de Christo bene sensisse, cum mortem ipsius deplorando innocentie eius testimonium ferant, & iniquam Concilij atq; Pilati preiudicis sententiam damnent, qua morti fuerat adiudicatus. Est ergo hoc plenum consolationis, quod est maior hominum pars Christum condemnauerit, nec aliquo mortis ipsius dolore tangantur, imo ex ipsius afflictionibus & contumelijs uoluptatem capiant, non desunt tamen, qui ipsum agnoscant, & ipsi condolentes aliquam illi recreationem afferant. Perpetuum hoc est, & quando maxime regnare uidetur impietas, habet tamen sua ecclesie seminarium aliquod Deus, ex quo illa suo tempore instauratur, sicuti in prophetis non uno loco promisit. Officij uero nos admonent mulieres ista suo exemplo, ut nimirum ipsi quod, condoleamus ijs qui affliguntur, & (ut Paulus ait) cum plorantibus ploremus. Exigit hoc non modo charitatis lex, uerum etiam fidei mysterium, que nos sub Christo capite in unum et idem corpus coniungit, quod uno & eodem Christi spiritu animatur, & proinde idem sentire, et inter membra cuncta ab eadem illam custodire debet, quam inter nostri corporis membra esse uidemus: qua de re idem Apostolus in priori ad Corinth. pulchre disserit, & ad Hebræos eodem respiciens ait: Memores estote uictorum, tanquam unum cum illis uincti, eorum qui affliguntur, tanquam ipsi quoque uersantes in corpore. Et sepius accusantur, qui dum fratres laborant, ipsi uoluptati bus indulgent, uel etiam illis improbe & proterue insultant. Horum nos hodie meminisse oportebat, quando passim pericula imminere ecclesijs, & multi priuati fame & inopia, multi rationibus conscientie, multi alijs afflictionibus exercentur: nec meliora sperare licet, quando hac nouissima

Sola Christi
crux salutis me
ritum habet.

Mulieres Christi
mortem de-
plorant.

Isaie 1. & 10.
Ier. 2. & c.

Rom. 12.
1. Cor. 12.
Hebr. 13.

tempora sunt, de quibus ista Christus olim prädixit. Sed quia hæc sine gemitu & oculis fixis in-
cimus, nec interea ullas intermitterimus voluptatum illicitarum occasiones, satis testamur, nos ad ec-
clesiam & corporis huius mystici communionem adhuc alienissimos esse, & proinde nec ad salutem con-
suetudinem nos pertinere, quando hæc extra Christum nulla inueniri potest.

Christus mortem
suum non inul-
tam fore docet.

Porro Christus mulieres flere vetat, non quod ipsi pius ille affectus displiceat, sed ut scilicet
medeatur, quo illarum fidem certari non ignorabat. Quis enim illum Deo patri curæ esse passum
qui post eorum tam graues contumelias ad mortem infamem ducebatur? Docet ergo Deum sua morte
vindicem fore, & vindictæ grauitatem exemplis illustrat, quasi diceret: Si qua afflictio aut calu-
ritas fletum & lachrymas requirit, vestram potius & filiorum vestrorum calamitatem deplorat,
quæ vobis propter hanc meam mortem indignam obueniet, & tanta erit, ut quæ steriles fuerunt ho-
stias, beatæ & felices censeri possint, cum multi doloris acerbitate superari, optaturi sint, ut tunc
ipsi dehiscent. Rationem vero addit parabola vestram, & ait: Quia si hoc fit in ligno huiusmodi
viridi, in arido quid fiet? Quibus verbis ad Dei iudicium respicit, & seipsum cum incertis huius-
modi gente confert. Erat enim ipse lignum siue arbor virens & fructibus ferax. At tamen hominem
peccata, quæ in se ipse transtulerat, ita expiari voluit Deus, ut ipse insons & innocens tantæ
acerbæ pateretur. Quid ergo (inquit) sperandum est? Inquit, qui in prauis cupiditatibus suis
publicis ita exarsuerunt, ut toti aruerint, nec ullam amplius melioris fructus spem de se se præbent.
Nec inanes fuisse minas istas, mox secutum gentis & urbis excidium abunde docet. Vnde nobis do-
ctrina communis petenda est, Deum suorum causæ non deesse, nec perpetuo impune ferre suam
iracundiam ecclesiæ persecutores, licet interdum triumphent, & pro sua libidine in Christi membra
grassentur. Neminem ergo momentaneæ afflictiones offendant, sed in Deo confidant, qui causam
quam ex ipsius iussu sustinemus, vindicet esse acerrimus.

Mors Christi
ut desleri de-
beat.

Admonemur præterea mortem Christi ita à nobis desleri debere, ut simul quid ipsi mereremur
cogitemus, propter quorum peccata illum ista pati oportuit. Sumus enim nos reuera aridi ligni
inutiles trunci, & proinde digni qui in æternum ignem abijciamur, si suo iure in nos Deus non
semper ergo hoc Christi dictum animis obuerterur, & nos ad patientiam in afflictionibus & in
emendationem mirifice excitari sentiemus. Reperamus illud ipsum, si quando pius & sanctus alius
videmus. Per horum enim afflictiones mundo pœnitere nescio Deus præladit, & iudicij sui exerce-
nem à domo sua orditur, ne in suis probare videatur, quæ in alijs puniunt, & ut sui cultores plaga
ternis emendati æternum supplicium effugiant, vitam vero cælestem & immortalem consequantur
in Christo Iesu, cui debetur benedictio, honor, gloria & potestas in æternum. Amen.

1. Pet. 4.

H O M I L I A CXXIX.

Et ducunt eum in Golgotha locum, quod est si interpretaris, Calu-
ariæ locus. Et dederunt ei bibendum myrrhatum uinum: ipse uero non
sumpsit. Cumque crucifixissent eum, disperserunt uestimenta eius pro-
iecta forte super ea, quis quid tolleret. Erat autem hora tertia, quando
crucifixerunt eum. Eratque inscriptio criminis ipsius inscripta: Iste est
Rex Iudæorum. Et cum eo crucifigunt duos latrones, unum à dextra,
& alterum ab eius sinistra. Et impleta est Scriptura quæ dicit: Et cum
iniquis reputatus est.

Argumentum
& usus præ-
sentis loci.
Hebr. 3.

IN tota filij Dei Iesu Christi historia nihil excellentius est illius morte, quam in cruce sustinuit.
Ut enim carnem humanam ex virgine Maria in eum sinem assumpsit, ut haberet quod pro pe-
ccatis nostris posset offerre: Ita in morte ipsius merito salus nostra omnis fundata est. Dissergetur
ergo considerationem merentur omnes huius historia partes, imprimis vero presens hic locus, qui
primo ipsum Christi supplicium cum præcipuis eius circumstantijs exponit, deinde quædam de
supplicium Christi distributione & mystico crucis titulo, hæc cum primis perinentia, commemorat, & quæ
multa simul concurrunt, quibus salutis nostræ mysteria pulchre explicantur, & quæ ad gloriam
sunt.

a hac sine gemis & colla
um occasio, satis reman
nos esse, & proinde nec ad
ri potest.
ille affectus displicent, sed
im illum Deo patri caritate
ucebatur? Docet ergo Deum
uasi diceret: Si qua afflicti
um vestrorum calamitates
e tanta erit, ut que perire
bitate superari, operari
ait: Quia si hoc fit in legi
spicit, & seipsum cum cruci
& fructibus ferax. Atque
ve ipse insons & innocens
ui in prauis cupiditatibus
melioris fructus spem de
excidium abunde docet. Vnde
esse, nec perpetuo impio
& pro sua libidine in
nt, sed in Deo confidam, qui

debere, ut simul quilibet
Sumus enim nos reuera
amur, si suo iure in Deo
ad patientiam in afflictio
ipsum, si quando posset
Deus praladis, et iudicij
alijis punire, et ut sui
caelestem & immortalis
das in aeternum. Amen.

CXXIX.

est si interpretis, Cal
tium unum: ipse vero
erunt uestimenta eius
autem hora tertia, quan
sais ipsius inscripta: Ille
latrones, unum a dexte
scriptura que dicit: Et

illius morte, quam in cruci
nem assumptis, ut habere
nostra omnis fundata est. Dis
imprimis vero prope hunc
lanis exponit, deinde equan
primis pertinencia, commemo
bre explicatur, & qua ad

stitutione & consolationem in aduersis multum faciunt. At quia Euangelista non eodem ordine
singula recensent, nos ut auditorum radicari consulamus, primo in vnam summam contrahemus
quacumq; ad crucis supplicium spectant, deinde de vestium quoq; diuisione, & titulo cruci per Pilatum
affixi, seorsim dicemus.

Quoad crucis supplicium, sic scribit Marcus: Et ducunt eum in Golgotha locum, quod est si in-
terpreteris, Caluarie locus: & dederunt ei bibendam myrrham & vinum: ipse vero non sumpsit.
Erat autem hora tertia, quando crucifigunt eum. Et cum eo crucifigunt duos latrones, vnum a de-
xtra, & alterum ab eius sinistra. Et impleta est scriptura, que dicit: Et cum iniquis reputatus est.
Priusquam vero rem ipsam aggrediamur, explicandus erit nodus, qui in temporis notatione occur-
rit. Marcus enim horam tertiam fuisse dicit, quando illum crucifixerunt: & in hoc palam dissentire
videtur ab Ioanne, qui ferè sextam horam fuisse scribit, quando Pilatus pro tribunali con-
sedit, & illum condemnaret. Sed solutio facilis est, si censeamus, apud veteres duplicem fuisse diei distinctio-
nem. Primam, qua dies totus in horas duodecim distinguebatur, iuxta quam horas à Solis exortu
numerabant, & sexta in ipsum meridiem incideret. Alteram, qua horas à prima sui inicij hora.
quadrantes diuidebant, quorum singuli nomen sumebant à prima sui inicij hora. Primus ergo tres
primas horas diei habebat, & tota hora prima dicebatur. Secundum horam tertiam vocabant, qui
ab ea usq; ad sextam extendebatur. Tertius à sexta usque ad nonam numerabatur, & sexta hora
nomen habuit. Quartum nonam horam dixerunt, eò quod à nona initium sumeret, & inde reliquas
duodecim horam tertiam fuisse dicit, quando Christum crucifixerunt. & secundum diei quadran-
tem intelligit, qui ab hora tertia inicij facta quartam, quintam & sextam comprehendebat: & pro-
inde ab Ioanne nihil dissentit, qui iuxta priorem distinctionem loquitur, quando horam ferè sextam
fuisse scribit. Scio alios questionem hanc aliter expedire, qui hora tertia Iudeorum lingua, sexta au-
tem à militibus reuera crucifixum fuisse dicunt. Sed illud nimis coactum est, & totum contextum
nostri Euangeliste conturbat, quasi illi de Christi supplicio sermonem exorsus, nunc absq; magna ra-
tione ad Iudeos redeat, de quorum furiosis clamoribus iam ante satis dictum fuit. Sunt qui numero-
rum notas librariorum incuria corruptas esse dicant: quod etsi in Grecis codicibus propter elemen-
torum similitudinem facile fieri potuisset, ego tamen nec tutum satis, nec etiam religionum esse puto
in questionibus que ex contradictionis specie nascuntur, eiusmodi suffugia captare, que sacrorum co-
dicum fidem vel minima ex parte in dubium vocent. Primam igitur solutionem retinendam puto,
qua & nihil coactum habet, & cum veteri horarum ratione, que apud probatos auctores reperitur,
optime conuenit. His premisis ad ea transeamus, que maioris momenti sunt.

Primo in Golgotha ducitur Christus, quod Caluarie locum significat & Euangelista ipse testatur. Locus Golgo-
tha. Fuit autem locus publicis supplicij destinatus, quod vel ex eo colligi potest, quod simul eodem duo
latrones ducti fuerunt. Quod non sine numine factum fuisse, ista loci docet, quem Euangelista Isai 53.
allegat, licet nihil horum interea vel Iudeorum sacerdotes, vel Pilatus aut milites cogitarint. Re-
spondent ista veteri typo, ut nuper ex Paulo ad Hebræos diximus, & ad salutis nostri meritum fa-
ciunt. Oportuit enim cum iniquis & facinorosis reputari Christum, ut quam nos merueramus, pe-
nam lueret, & nos in regno patris sui angelorum consortes faceret. Quoties ergo conscientia terro-
ribus excitulati, metumus nos à regno Dei & beatorum consortio exclusos esse, tunc Dei filius in
mentem veniat, qui ut nobis succurreret, inter latrones medium in crucem infamem suffigi voluit.
Habet præterea aliam quoq; consolationem locus iste. Christus enim sue mortis merito infames sup-
pliciorum locos, adeoq; ipsa facinorosorum supplicia sanctificauit, ne quis illorum infamiam pijs &
in ipsum credentibus apud Deum fraudi esse arbitretur, & hominum saluti officere. Ut enim nec
loci infamia, nec osium & caluariarum illic sparsarum tristissimus aspectus, nec ex illis exurgens
setor obstare poterit, quò minus Deo patri gratissimum esset hoc filij sui sacrificium: Ita nec infames
crucis, nec horribiles ignium rogi hodie obstant, quò minus pretiosa sit in oculis Domini mors san-
ctorum eius, qui fidem suam proprii sanguinis testimonio obsequant. Ideo olim Christi martyres de
infamia suppliciorum nunquam conquestos, quin potius palos, quibus alligandi erant, exosculatos
fuisse legimus. Ignatius certè, qui Apostolorum temporibus proximus fuit, cum ex Syria usq; Rg-

Summa narra-
tionis de cruci
fixione Christi;
Conciliantur
Ioannes &
Marcus.

Locus Golgo-
tha.
Hebr. 13.
Num. 19.

Loci supplicio-
rum sanctifica-
uit Christus.
psalm. 116.

Euseb. hist. Eccl. lib. 3. cap. 36.

Libr. 5.

Myrrhatum unum Christo propinatur.

Proverb. 31.

Isaie 5. Deut. 32.

Crucis supplicium quale.

Deut. 21.

Num. 25.

Hest. 7.

Ezre 6.

mam ad bestias duceretur, inter alia scribebar: O salutare bestie, qua preparatur mihi. Quomodo venient? quando emittentur? quando eis frui licebit carnibus meis? Et mox: Ignis, crux, supplicia diaboli arte quaesita cumulentur, dum modo Iesum Christum adipiscar. Et idem, ut de illi neus scribit, dicebat: Frumentum Christi sum, dentibus bestiarum molor, ut mundus panis Dei nariar. Possent huius generis multa adduci, et nostro quoque seculo similes Christi martyres complerentur, nisi ipsa quoque supplicia et illorum loca per Christum sanctissime contemplasset, ut pro illius nomine morientibus nihil mali aut damnationis inde sit metuendum. Nec enim ad fontes et facinorosos quoque ista consolatio pertinet, qui etiam ipsi non obstante suppliciorum enormia salutem in Christi merito inveniunt, si Dei iudicium patienter agnoscant, et salutis filiarum fixi exemplum, de quo suo loco dicemus.

Secundo vinum myrrhatum illi propinant, ut primum in Golgotha peruentum fuit. De istius acetum felle mixtum fuisse scribit. Sed nullum est in huius discriminis specie periculum. Viri enim propinatum fuisse putent, ut postea sanguis aceti vi impulsus largior flueret, et ipse eo citius moreretur. Sed cum postea illo siciente acetum mortis acceleranda ergo propinari retent, pariter modo videtur illorum sententia, qui hoc nouo crudelitatis genere per ludibrium factum fuisse arbitrantur. Quod morem communem, quo ad mortem damnatis vinum pretiosius datur, ut illo confortentur, quod ipsum scribitur a quoque nobis commendat. Et hoc autem hoc evidens exemplum suis specimen eius invidiosum, quam Iudeorum genti per Isaiam Deus olim in vinea parabola exprobravit, quae in beneficiorum commemoracionem ait. Expectavit dilectus meus, ut vinea haec vna ferret, sed nihil labruscas. Quid enim est labruscas ferre loco vuarum dulcium, si hoc non est? Quis hoc videt draconum virus et aspidum fel dici potest, quale huius vineae vinum fore, ante Isaiam Moyses dixerat. Sed vena non idem hodie a multis fiat, qui cum quotidie a Deo beneficia suscipiunt, et per Euangelij praedicationem summo studio excolantur, ut fructus sua professione digni fiant, ita tamen viuunt, ut propter illos Christi nomen et Euangelium ipsius pessime audiat. Punitio sunt, qui ista non contenti, in super Christo, quando in membris suis affligitur, et consolationem non exariari cupit, acetum exprobrationum, ludibrium, imo conuictorium quoque propinant. Sunt et omnes fallax et maledicta vinea, quibus idem haud dubie Dei iudicium imminet, quod propinatum loco supra citato Iudaeis denuntiat, et quod illis non multo post Christi mortem accidisse, et postea abunde constat.

Tertio ipsum crucis supplicium considerandum veniat. Fuit hoc et atrum ualde et compunctum infame. Nam ut ex Psalmo vigesimo secundo et verbis Thomae Apostoli colligere liceat, supra crucem validissime extensi ad illam clauis per manus et pedes adactis affigebantur, et demum in holime erecti inter horribiles neruorum omnium et totius corporis cruciatus vitam suam finiebant. Superabat tamen omnem huius supplicij atrocitatem, quod Moyses maledictum prononciatum eum, qui in cruce penderet. Quae causa fuit, quod hoc supplicij genus de illis modo sumeret, quae publicam salutem scelus aliquod cumprimis atrox et nulla reuera dignum commississent. Sic tamen principes ex Dei iussu Moyses suspendit, eo quod cum Moabitibus mulieribus scortando reuoluptu ingentis scandali et cladis publice authores fuissent. Et Davus ex trabe suspendi iubet eos, quod templi extruccionem impediendo regum edictis rebelles sint et immergeri. Hamanum quoque et maiestatis reum in crucem ab Assuero adum fuisse legimus. Credibile tamen est postea reprobis inter Iudaeos supplicium hoc vulgari fuisse, partim quidem propter praesidium Romanorum crudelitatem, partim vero quod Iudaei omnibus exosi quous supplicio digni viderentur, si vel leuissimam culpam admisissent. Quae etiam occasione (ut de arcano Dei consilio iam nihil dicamus) factum fuit, ut Pilatus in hoc ipsum supplicium de Christo sumendum tam facile consentiret, nec etiam daret, quod minus insolita rabie multa praeter morem communem hic a militibus fierent. Et factum augendum cruciatus ac infamiae dolorem fecit, quod vinum myrrhatum propinauerunt, quod

bus omnibus excruciatum in cruce pro peccatis nostris immolatum fuisse scimus, crux eius nobis instar
si latronum dux & princeps aliquis fuisse.

At quia Dei filium in cruce pro peccatis nostris immolatum fuisse scimus, crux eius nobis instar
altaris consideranda est, & sic non erit, quod illius infamia quicquam offendatur. Cur enim scan-
dalo nobis sit illud, sine quo salus nobis parari non poterat? Versemur potius in eorum consideratio-
ne, quae hic plena doctrinae & consolationis proponuntur. Primum enim incomparabilis Dei amor elu-
cet, quo genus humanum ille complectitur: quando filium suum unigenitum & dilectum in cruce po-
nit, inter latrones medium videre voluit, quam nos inter aeternae damnationis cruciatu conspicere.
Admonet de hoc Apostolus, quando ait: Commendat autem suam charitatem erga nos Deus, quod
tunc adhuc essemus peccatores, Christus pro nobis mortuus fuit. Ibidem vero hic efficacissimam con-
solationis argumentum nos petere docet, quo in tentationibus fidem nostram confirmemus, quando
mox subiicit: Multo igitur magis nunc iustificari sanguine eius, servabimur per eum ab ira. Nam si
cum inimici essemus, reconciliati fuimus Deo per mortem filii eius: multo magis reconciliati serva-
bimur per vitam ipsius. Et alibi idem Apostolus ait: Qui proprio filio non peperit, sed pro nobis om-
nibus tradidit illum, qui fieri potest, ut non & cum eodem omnia nobis donet? Haec sane qui serio ex-
pendunt, tentationum pugnas non facile succumbent.

Cruce altare Christi.

Amoris Dei erga nos testi- monium.

Rom. 5.

Rom. 8.

Deinde vero non minus hic elucet, quanta sit nostrorum peccatorum atrocitas, quando illa sacri-
ficio tam pretioso, sanguine nimirum filii Dei, expiari oportuit. Quo loco ut peccati blanditiae consu-
tantur, quibus sese apud carnem nostram insinuat, ita infallibilis & irrefragabili argumento doce-
mur, quam vane sint & futiles satisfactiones reliquae omnes, quibus nonnulli peccata hominum ex-
piari posse arbitrantur, quam item nulle sint hominum vires aut merita, quae illis expiandis suffi-
ciant. Si quid enim tale vspiciam inveniunt aut excogitari potuissent, num obsecro Deum vel tam vecor-
dem fuisse putabimus, qui illud non viderit, vel tam immitem & crudelem (ne dicam iniustum) ut
filium suum sine causa necessaria divam & infamem crucis mortem subire voluisset? Vides ergo eos,
qui novas peccatorum expiationes & satisfactiones statuunt, non seipso modo salute per Christum
partem spoliare, verum etiam Deum ipsum atroci iniuria afficere, quasi ille vel imprudens vel crude-
lis, aut etiam iniustus, filium unigenitum cruciatibus atrocissimis obiecerit. Non temere ergo ab Apo-
stolis pronuntiatum fuit, praeter Christum Iesum, non illum aliud nomen sub caelo hominibus datum
esse, in quo nos saluari oporteat.

Peccatorum atro- citas quanta.

Act. 4.

Simul vero deploranda nobis est hoc loco infelix hominum recordia, qui ne ab ijs quidem pecca-
tis abstinemus, quae hoc filii Dei supplicium nobis in mentem & ob oculos reuocare poterant, nisi plus
quam plumbei essemus, aut ferrei. Extra urbem Christus in locum supplicij publici infamem edu-
citur, ut suo exemplo admoniti opprobrium ipsius patienter feramus, & relictis mundi studiis ad pa-
teriam caelestem tendamus, ubi sui sanguinis merito nobis civitatem permanentem acquisivimus. At ple-
rig, hominum, quasi in terris aeternum victuri sint, solis terrenis occupantur, & ut opes fallaces &
incertae congerant, aeterna & caelestia bona negligunt. Illi inter extremas animi angustias laboran-
ti, & corporis quoque infandos dolores iam iam subituro, acetum felle mixtum propinant milites. At
nos vino immodico quotidie inebriamur, & sedis voluptatibus immersi, nullis vel admonitionibus
Dei, nec iudiciorum ipsius exemplis, quantumvis crebris & horrendis, nos in viam patimur reuoca-
ri. In cruce nudus pendet Dei filius, ut nos sua iustitiae merito vestiat; nos vero vestibus ad luxum
& lasciviam confectis impudenter superbimus, imo illas in ecclesiam, in conspectum ipsius & sancto-
rum angelorum inferimus. Sunt haec deploratae malitiae argumenta, quam olim Christus grauibns
panis discerneret.

Hominum ue- cordia argua- tur.

Heb. 13.

Vide 1. Cor. 11.

Sed ad reliqua transeamus, quae mox secuta sunt, postquam Christus in cruce suffixus fuit. Vestes Christi
ubi primum occurrit quid de vestium ipsius distributione scribitur. Cum crucifixus esset eum (inquit)
dispertierunt vestimenta eius: proietta sorte super ea, quis quid tolleret. Facit et hoc ad contumeliam
Christi, quod vestes eius (praeter quas nihil in terris habuit proprium) aetate infamiae fortunae subij-
ciuntur. Huic autem rei occasionem dedisse videtur tunica inconsutilis, quae nisi tota perderetur,
dissui non poterat, sicuti Ioannes annotavit. Interim in Christo verè impletur illud, cuius cyprus in
Dauidae precesserat, qui a Saulinis domum suam direptam fuisse conqueritur, & inter alia ait:

Vestes Christi sorte distri- buuntur.

psalm. 22.

Christus Iesus, siue illi Iudei siue gentiles fuerint: quo nomine Euangelium quoque in omnes gentes predicari iussit. Contendunt contra inscriptionem hanc tam gloriosam Iudeorum pontifices, ut qui se non obsecrarent perstringi sentiant, & odium implacabile adhuc producant: simulq; semper fore aliquos docentes (imprimis autem in antiquissimo ordine) qui Christo suum honorem inuideant, nec illum vel suum, vel ecclesiam Regem & caput vnicum agnoscere velint. Et sane haec praecipua est contentio materia, de qua olim secula omnes pugnarunt, & circa quam hodie adhuc Christiani & Papista & Turca di gladiantur. Christo enim suum honorem assertum volunt, alteri vero eundem vel in Papam Regem, vel in Mahumetem transferre conantur. At hic consolationis plenum est, quod Pilatus, qui paulo ante iniquissimis Iudeorum postulatis cesserat, nunc noua animi virtute confirmatus, illos non sine stomacho rejicit, nec quicquam propter illos in Crucis Christi inscriptione mutare dignatur. Voluit hoc exemplo docere spiritus sanctus, nihil effecturos inquam, quotquot Christo suam gloriam ereptam & illius nomen vel verbum extinctum volunt. Et sane, si firmum ratumq; mansit, quod homo prophanus de Christo scripsit, multo magis sacrosancta & inuolabilis erit eorum auctoritas, qua diuini prophetae, & post hos Apostoli scripserunt, quos in eum finem Deus vberiori spiritus sui virtute afflauit, ut saluus in Christo acquisita mysteria literis mandarent. Accedit his argumenti efficacissimi loco, quod contra hoc hereticorum dolos & imposturas, totq; tyrannorum cruentas persecuciones, Deus sacrae scripturae codicem non seruaui modo, sed a mendacis & corruptelis quoque integre seruaui. Cuius haec praecipua causa est, quod filij sui cognitionem inter homines manere voluit, in quo vno salus omnis continetur. Haec nos in periculo confirmare debet, ut fidei professionem illibatam seruemus, nec mundi concubitus terreamur, qui vix furia mundus hic, vincet tamen, & suos quoque in se victores faciet. Illi debetur benedictio, honor, gloria & potestas in aeternum. Amen.

Matth. 18.
Marc. 16.
Actorem 1.
Contentitur de
Titulo Christi.
Christi regnum
inexpugnabile.

H O M I L I A C X X X .

Et qui praeteribant conuitiabantur ei, mouentes capita sua, & dicentes: Vah, qui dissoluis templum, ac triduo aedificas: Serua te ipsum, & descende a cruce. Similiter autem & principes Sacerdotum illudentes dicebant alij ad altos cum scribis: Alios seruaui, seipsum seruare non potest. Christus ille Rex Israel, descendat nunc a cruce, ut videamus, & credamus. Et qui crucifixi erant cum eo, probris afficiebant eum.

Euangelista non modo Iesum Christum pro nobis passum & mortuum esse docent, verum etiam diligenter narrant, quid illius aduersarij et hostes aduersus illum designarint. Quae omnia sic a nobis considerari debent, ut primo cogitemus, quanti confluxerit salus nostra, & quanto studio caueamus, ne ipsi quoque aduersus ipsum peccandi occasio, vbiq; nobis eadem cauenda sit, ne ipsi quoque nostrae carnis iudicio decepti in illum similiter peccemus. Sane haec per totam historiam obseruanda, maxime tamen in praesenti loco, vbi narratur, ut illi in cruce pendenti illuserint. Et hic simul Ieronimus qui cum ipso crucifixi fuerunt, actio incidit, quam ex Luca huius loci et aetationi postea inferemus.

Argumentum
& usus praesentis loci.

Primum in genere de omnibus dicit Marcus: Qui praeteribant conuitiabantur ei, mouentes capita sua. Impudens eras & inhumanum inter mortuos dolores pendenti conuitari: sed auget facti indignitatem, quod gestu etiam vruntur, qui animos illius odio & contemptu plenos arguit. Ita verberari plus quam belluinam produunt, quae ne supplicij quidem atrocissimi conspectu satuari potuit. Meminerimus tamen hanc etiam partem ad generis humani redemptionem pertinere. Oportuit enim Christum (sicuti Simeon dixerat) poni in signum contradictionis, ut nos a satanicis calumnijs affereret: Luc. 2. & cum ista olim in propria persona sustinuerit, non offendi debent fideles, etiamsi illi hodie quoque ab omnibus contemni, & quasi catholico omnium consensu damnari videant. Ita enim fore olim David psal. 2. & 22. praedixit, & idem cum Christi typus esset, similia passus est, sicuti in Psalmis est videre, vbi de suis miseris conquerens inter alia dicit: Ego autem vermis sum, & non viri opprobrium hominum & contemptus a populo. Quicumq; me aspiciunt, subsannant me, distendunt labia, mouent caput, dicentes:

Omnis loci homines Christo conuitiabantur.

Voluatur ad Dominum, eripiat eum, liberet eum, siquidem amat eum, &c. Perio vi melius expr
mant Euangelista quam acerba fuerint conuicia hac, quibus impij Christo illi sermo: dicitur
admodum omnium locorum & ordinum homines producant, & quid singuli dixerint conueniant

1. Plebeiorum
in Christi con
uicia.

Primi hic sunt plebei & qui ex vulgo erant. Illi, quia eum templo minutatum esse audiverunt
eo conuiciandi occasione arripientes, dicunt: Vab, qui destruis templu, ac in trieno adificas, seruas
ipsum. Et apud Mattheum insuper addunt: Si filius Dei es, descende de cruce. Ita vero iustas
& mendacij illu insimulant: quasi falso potentia humana maior sibi arrogari, & quod minus do
buc impudentia se Dei filiu esse dixerit. Et hic quide carnis nostre & mundi ingeniu pollebat
Proprium huius est, ex presenti rerum statu de hominibus iudicare. Quos ergo iuxta seculu
ces & beatos esse viderit, eos de a Deo veres, & solos quide, diligi arbitratu, adeoq inter Deo
locat. Quos autem infelices & miseros esse viderit in hoc seculo, illos a Deo negligi & illi expro
zat, promissiones vero vite eterne, quas pij allegant, scurriliter ridet, & que nullis colloca
ciam extreme stultitia loco ducit. Hinc fit, vt quicquid vnqua a pijs foriter et animose dicitur
Dei protectione, de ecclesia liberatione, deq salutis certitudine in Christo Iesu, hoc omne in present
& conuictu vertatur. Est aut tentatio hac grauissima. Nam & fiducia in Deum oppugnat, & ea
ea sollicitat, que salua fide & conscientia bona fieri non possunt: vt nimiru ex illicitis operibus
erganos fauoris argumenta quaramus. Sic olim satan Christo esurienti dicebat: Si filius Dei es,
vt lapides isti panes fiant. Et hac dicendo non miraculum querebat, quo Christi gloria illustraretur,
sed vt ille famis & exprobrationis huius impatientia superatus ab officio discederet, quod illi per
tris mandato in terris erat obediendu. Et hodie a pijs, quando inter afflictiones & pericula conuen
neru laborant, multa per ludibriu, vel etiam serio, exiguntur, que a fide & fidelit officio alienant
sunt, & absq manifesto scelere non possunt fieri. Alij enim cum ludibrio inbent, vt nos p
riculis exercemus, cum illud impossibile esse non ignorent. Alij autem ad media illicita abigunt
vt ad tempus nos malis istis subducamus moment, nec adeo anxiam vocationis diuine ratione
bis habendam esse dicunt, vt & nos & fidei nostra existimatione in presens periculum adducant.

Matth. 4.

Tunc vero nobis Christi exempli succurrere debet, vt illu imitari in vite eterne promotione
spiciamus, que nunquam fallent, vtut mundus hic illas rideat, & aduersum credentes tumultuare.

Sacerdotes &
scribe Christo
conuiciantur.

Secundo sacerdotes & scribe producantur, qui vt veru vsum habebant maiore, & Christi
odio magis seruebant, ita acutius pungunt, & singulari astu ea dicunt, que non tam ipsi dolere
re poterant, quam eoru fidem euertere, qui illi adhuc aliquid tribuebant. Et hic sane veritas
bus omniu consiliorum & actionum precipuus scopus est, vt non modo pauculos illos e medio riuat,
quibus cum illis in presenti res est, sed vt omnes fidei scintillas in altorum quoq, animis extinguat,
quos aliqua veritatis cognitione imbutos esse suspiciantur. Primo igitur miraculoru fidei dicitur ha
dent, quibus multos sciebant deineri, quod minus Christum possent contemneret: & prout dicitur: I
lios seruauit, seipsum seruare non potest. Multos ab illo seruatos fuisse, negare nu possunt, sed ex
fenti ipsius conditione colligere volunt, in miraculis ipsius non diuinam potentia elusisse, nec quom
in illis fuisse solidi, cum modo seipsum liberare nequeat. Ita enim dicere videntur: Lam vt videret
ras prestigias fuisse, quactiq, antehac miraculose & diuina virtute facere visus fuit: si enim diu
seruandi virtute vnqua vere preeditus fuisset, vtiq, nunc in seipso seruando illa exereret. Nec
impios hosce antistites, ea illi vicio vertere, qua magno multoru bono fecerat, et que passim a multis
pradicabantur. Adhac falsa est consequentia: Seipsum seruare non potest, ergo mera prestigia
runt illius miracula. Nec enim sese seruandi potentia illi deerat, sed voluntas, eo quod patre
creuisse sciret, quod ipsum Iudais non semel dixerat. Deinde quia multi Regem illu a prophetis
missum esse dixerant, ad illud quoq, respondens, Christus ille (inquiunt) Rex Ispaci, descendit
de cruce, vt videamus & credamus. Regu vocat cum irrisione & contemptu, vt ostendat volent
iam patere, nequaquam pro Rege et liberatore eum esse habendu, qui in cruce suffixus inter homines
pendeat, nec aliqua exerat regie maiestatis & potentie argumenta. Ita vero proximum in v
produunt, cum non obseruarint apud prophetas Messia ita describi, vt illu per afflictiones & mortem
probrosam in regnum suum ascensurum doceant. Dauid certe: Reges & principes vnquam populu
aduersus illum conspiraturos, & ipsos archibatos lapidem illum reprobaturus esse ait, qui caput

Ioan. 10. 32. etc.

Psal. 2. 11. et 22

Actio latronum
ex **Lucæ 23.**

Quia autem hoc loco duorum latronum actio incidit, qua nihil memorabilis habet, tamen in historia Domini ca. historia, si ea spectes, quæ ab hominibus dicta vel facta sunt, minime conuenienter prætereamus. Sic verò illam Lucas descripsit: *Vnus autem sceleratorum, qui iussu pabatur eum, dicens: Ne Deum quidem tu times, cum in ipsa damnatione sis. Et nos quidem iussu pabatur in regnum tuum. Dixit illi Iesus: Amen dico tibi, hodie mecum eris in paradiso.* Contra illius historia pars quæcumq; de nostra redemptione dici possunt. Et quia Dei filius in mundum veniens, mortis suæ merito peccatores saluos faceret, exemplum eiusmodi in mortis sue historiam incidit, in quo, ceu in tabula, videremus ipsum peccatores ad se conuersos in paradiso. Et quæ ratio, qua saluus in ipso exhibitus cõsortes fieri possumus. Quæ omnia, vè rectius intelligatur, vè latrones hosce considerabimus, quorum alter in peccatis mortuus est, alter verò saluus in Christo inuenit. Deinde qualem se huic Christus præbuerit, videbimus.

Latrones typus
humani generis

Quoad latrones, præsens hæc illorum conditio humani generis typum nobis exhibet. Eorum peccatores insignes, & cum vitam hæcenus in omni flagitiorum genere exegissent, nunc diebus suis penas exoluunt. Eadem est omnium nostrum conditio. Etsi enim non omnes flagitiis atrocioribus obnoxij simus, qualia ab istis fuerunt designata, peccatores tamen sumus, & signata penis nostris (vè Deus inquit) ab inuenit etate mala sunt. Ad hæc nostrorum peccatorum penas quædam exoluimus. Per peccatum enim mors intravit, & propter peccata Dei ira venit super omnes filios hominum, & sollicitudines, quæcumq; deniq; vel corpus vel animus excruciat, illud omne peccati pena debet. Neq; ista modo meruimus, qua in præsentia vita incidunt, sed simul damnationis æternæ.

Genesis 8.

Rom. 5.

Colos. 3.

Psal. 51. et 143.
& 130.

placio subiaccemus, id quod sancti omnes agnouerunt, quorum voces sunt: *In iniquitate conceptus me mater mea. Non ambules in ius cum seruo tuo, quoniam non iniquitatus coram te vilis viuens. Item: Si iniquitates obseruaueris ò Deus, quis consistet? Vè autem malum inter latrones hosce Christus pendet, & expansis vtrinque brachijs vtrunq; quodammodo ad se trahit: Ita Dei filius in medio seculorum homo factus, & in medio orbis habitati immolatus, manus suas saluificas ad omnes extendit, & per Euangelij prædicationem omnes laborantes atq; oneratos ad se inuitat, & in se credentibus vitam & salutem æternam pollicetur. Et hæc etiam Apostolus respexisse videtur, quando Christum inter Galatas crucifixum fuisse scribit, nimirum quod crucis illius meritum ipsi etiam per Euangelium esset prædicatum. Est hoc in eum finem obseruandum, ut merito perditionis causam vel in Dei nimium rigorem, vel etiã in Christi reiciamus, quasi ille nullum meritum sui fructum nobis inuideat. Quod enim pleriq; à salute excidunt, id eo fit, quod maior hominum*

Matth. 11.
102. 3. 5. 6. &c.
Galat. 3.

Prior latro ty-
pus reproborum.

meriti sui fructum nobis inuideat. Quod enim pleriq; à salute excidunt, id eo fit, quod maior hominum pars latronem priorem imitatur. Luit ille quidem suorum scelerum penas, sed se à Deo penitentia intelligit, & proinde nec Deum timet, nec sub illius peccati manu humiliatur, nec de conuersione aliquid cogitat. Et Christum quidem sibi corpore etiam præsentem habet, sed in illo non nisi carnalis querit, & proinde de merito ipsius & salute æterna nihil est sollicitus. Quare dicit nihil in Christo uenit, quod affectibus carnis arrideat, in aperta quoq; cõiuita erumpit, & quasi cum illo exultat ait: *Si tu es Christus, serua te ipsum & nos.* Tales hodie multi sunt, qui etsi Dei virgas sentiant, passas tamen illarum sua nimirum peccata, non agnoscunt, & proinde nec conuertuntur ad eum, nisi ipsos percutit (sicut per Isaiam de nonnullorum contumacia Deus queritur) sed doloris impatiens superati contumaciter cum illo ligant, adeoq; horrendis blasphemijs refingunt conuersum conuenientie astum, quem horribilis iudicij diuini conspectus in illis excitat.

Matth. 9. & 10.

Alter latro ty-
pus ueræ peni-
tentiæ.

Videamus ergo alterum latronem, qui veræ penitentiæ typum nobis exhibet. Primo enim vera peccati cognitione tangitur, quod ex eo patet, quod & sua peccata publice fateatur, & socij sui impietatem palam corripit, cupiens nimirum salutis consortem habere quem scelerum socium habuerat. De Deum quidem tu times, cum in ipsa damnatione sis? Vbi palchre omnium scelerum fontem reddeat, animum nimirum Dei timore vacuum. Fieri enim nequit, quin pro affectuum libidine in omnia secatruant, qui frenum hoc semel excusserunt, quo vno homines in officio contineri possunt. *Amphibolus autem socij impietatem temporis & loci circumstantia, quod ne nunc quidem Dei timore tangatur,*

quando illius iudicium sentiat, & suorum scelerum penas exoluat. Deinde non sua modo & socij peccata fateatur, sed insuper innocentie Christi publicum fere testimonium: Hic (inquit) nihil mali fecit. Grauis vox & laude immortalis dignissima. Dum enim Christo patrocinatur, sacerdotum & Pilati iniustitiam accusat, qui insonem tam crudeli supplicio adiudicant. Et hic simul videmus, quales fere Christus patronos habeat. Damnant illum publica Concilij totius auctoritate sacerdotes & scribe cum senioribus. Innocentem Herodes suo patrocinio defleuit, Pilatus insuper supplicio addidit, milites damnatum scurriliter rident, conuicia in illum iacunt omnis loci ordines. Solutio horum omnium iudicia damnat, & ex cruce tanquam suggestu illius iustitiam simul & vim saluificam predicat. Non est ergo quod hodie cultorum & praconu Christi vel ignobilitate vel paucitate offendamur. Nam infirma & ignobilia huius mundi eligi Deus, ut impiorum fastum & potentiam confundat. Et Christus alibi publicanos & meretrices, quoad salutis & regni Dei cognitionem, sacerdotibus & scribis anteponebat. Tertio fidem quoque exerceat latro hic, qua nescio an vlla vnquam no bilior & luculentior fulserit, si vel ipsum latronem, vel praesentem Christi conditionem, vel etiam latronis petitione consideres. Nam inter acerbissimos cruciatus & extremos mortis dolores ad Christum confugiens ait: Domine, memento mei, cum veneris in regnum tuum. Et hac quidem illi dicit, quem eiusdem supplicij socium vnanimi omnium consensu damari & rideri, & iamiam moriturum esse videbat. Vt iam ergo in morte Christi sperat, & regnum eius morte non finire, sed potius inchoari & confirmari intelligit. Imò illi, quem omnes ut vanum & impotentem conuiciabantur, regnum tribuit, in quo suos tuere, & iam defunctos hac vita beatos reddere possit. Magna certe & incomparabilis fidei res in illo homine fuerit oportet, qua per tot obstacula elucet, & Christi qui in cruce pendebat, iam tamen in caelis regnantem videre & apprehendere potuit.

Admonemur autem exemplo hoc, quae vera & solida sit salutis consequenda ratio. A peccatorum cognitione initium fiat oportet, quia sine hac de salute ne cogitabimus quidem. Hac vero non ex carnis sensu & mundi iudicio, sed ex lege Dei petenda est, quae sola ineffabilem regulam exhibet, ad quam nostra cum dicta tum facta omnia examinare possumus. Cognitioni huic publica quoque confessio accedat, maxime quando suum in nos iudicium stringit Deus, ne maiorem nostri nominis, quam glorie Dei rationem habere videamur. Inter has vero animi poenitentis & astantis angustias non desperemus de gratia Dei, sed Christum apprehendamur constanti fide, qui sua mortis merito peccatum omne sustulit, sua autem resurrectionis virtute mortis imperium aboleuit, & iam regnum suum ingressus omnem potestatem accepit in caelo & in terra. Et hac quidem omnia vna & sola fides praestat, quae & nostram corruptionem nos agnoscere docet, & poenitentiam in nobis veram excitat, & Dei bonitatem in Christi merito apprehendit: Vnde etiam sola haec iustificare & saluare dicitur.

Sed ut luculentius ista intelligantur, Christum quoque audiamus, qui mira & incredibili facilitate latronem ad se conuersum excipit. Amen dico tibi (inquit) hodie mecum eris in paradiso. Aurea vox, & quae nunquam satis expendi possit. Primo enim nullam cum illo litem instituit, non altercat, non quicquam exprimat, sed amice & paternè compellat, & promissionem contestatione sanctissima confirmat. Verè ergo neminè ad se venientem foras eiecit, sicuti in Euangelio pollicetur: & proinde nec nos repulsam metuere debemus, si per illum ad gratiae thronum accedamus. Deinde salutem praesentem promittit, cum ait: Hodie mecum eris in paradiso. Elucet hic sacerdotij & regni Christi virtus, quae cum in cruce sese exeruerit, multo magis hodie ad salutem omnibus sufficit, qui ad ipsum confugiunt. Obseruabis autem, quod absq; omni exceptione & nulla ampliori satisfactione imposita illum à culpa simul & pena liberat: nimirum exemplo hoc generalem illam promissionem confirmans. Amen dico vobis, qui verbum meum audit, & credit ei qui misit me, habet vitam aeternam, & in iudicium non veniet, sed transiit à morte in vitam. Corruit ergo hic purgatorius ignis, quo hominum animas, lustrari dicunt, qui ex simplici vulgo questum venantur. Nec est quoddam exemplum hoc speciale fuisse dicant, quando illud cum generali promissione conuenire constat, quam simul hoc exemplo confirmatam fuisse, modo diximus. Sed & omnis scriptura solius Christi sanguine peccata expiari, nosq; ab illis purgari docet. Baptista clamat: Ecce agnus Dei, qui tollit peccatum mundi. Cui dilectus ille Christi discipulus consentiens, ait: Sanguis filij Dei emundat nos ab omni peccato.

1. Cor. 1. Matth. 21.

Ratio vera salutis consequenda. Rom. 7.

1. Corinth. 15. Matth. 28.

Christus latro nisi saluem pollicetur.

Ioan. 6.

Ioan. 5.

Ioan. 1. 1. Ioan. 1.

Psal. 51.
Hebr. 9. 10. etc.

10. David etiam se à Domino lanari penebat, & ita se niue candidiorem fore testabatur. Omnia in finita loca, & multorum instar esse possunt, qua in Epistola ad Hebraeos de redemptione per Christum facta scribuntur. Præterea salutis modum quoque exprimit, dicens: Mecum eris in paradiso Paradisi voce locum beatitudinis æternæ intelligi, & gloria sua consortem fore pollicetur, qui ipsum in cruce per fidem apprehenderit. Rursum ergo ipsi applicat, quod alibi generalis omnibus promittitur, qui in ipsum credunt. Volo (inquit) pater, ut ubi sum ego, etiam ij sint, quos dedisti mihi. Et apostoli vox est: Si cum illo morimur, cum eodem vivemus: & si cum illo patimur, eidem contregemur. Debent ista nobis semper ob oculos versari, quoties pericula & afflictiones imminent. In mortis autem articulo cumprimis hoc consoletur, quod & animas à corpore digressas vivere, & ipsam apud Christum in celesti patria locum esse scimus. Curandum tamen, ne cæcis carnis affectibus ab ipso exemplo hoc ad peccandi licentiam abutamur, sed mortificatis quotidie membris carnalibus in Christo resurgamus, ut tandem emenso huius vite curriculo cum illo in calis vivamus. Illi debetur benedictio, honor, gloria & potestas in æternum. Amen.

Ioan. 7.
2. Tim. 2.

Rom. 6.

HOMILIA CXXXI.

Cùm verò aduenisset hora sexta, tenebræ factæ sunt super totam terram usque ad horam nonam. Et hora nona clamavit Iesus voce magna, dicens: Eloi, eloi, lamma sabachthani? quod est si quis interpretetur: Deus meus. Deus meus, cur me deseruisti? Et quidam astantium cùm audissent, dicebant: Ecce Elias uocat. Cucurrit autem quidam, & impleta sponsia aceto, & circumposita calamo, dedit ei potum, dicens: Sinite, uideamus an ueniat Elias ad deponendum eum. Iesus autem emissa uoce magna expirauit. Et autem templi fissum est in duo, à summo usque ad imum. Cùm uidisset autem Centurio, qui astabat ipsi ex aduerso, quod ita emisso clamore expirasset, dixit: Verè homo iste filius erat Dei.

Argumenti & usus presentis loci.

Dominus & saluator noster Iesus apud Ioannem ait: Ego si exaltatus fuero à tertiâ a puncto terra ad meipsum. Quibus uerbis effectum quidem & fructum mortis sue exprimit, simul uero docet, hanc gloriosam & sibi honorificam fore, ut mundi iudicio infamis pateretur. Verè autem hoc ab ipso dictum fuisse, multis argumentis patet, maxime tamen ex ijs quæ ipsum mortis articulum comitata & consecuta sunt. Voluit enim in hac signa quadam plena terroris etiam Deo, qua primùm Christo innocentia & diuinitatis testimonium ferunt, & proinde fidem nostram aduersus crucis scandalum mirifice confirmant: deinde mortis ipsius fructum indicant, & quid nobis ex ea boni sperandum sit docent. Quare in eorum tractatione ita nobis versandum est, ut Christum Iesum agnoscamus redemptorem nostrum esse, & in eiusdem exemplo discamus, quam fideliter Deo succureat, quos inter medias mortis angustias paterno suo fauore tueatur. Et hæc quidem euidenter patet, si singula ex ordine uideamus.

Tenebræ trium horarum.

Primò ab hora sexta usque ad nonam tenebræ factæ fuisse dicuntur super totam terram. Id prodigium de sola Iudea intelligunt, eo quod nullum huius prodigij testimonium apud scriptores uel Latinos uel Græcos extet. At eadem ratione tota Christi historia in dubium uocari poterat, cùm de illis prophæticis historicis nihil ferè proditum sit, præter illa paucula, quæ apud Iosephum habentur, quæ tamen nec huius quoque prodigij mentionem fecit, cuius non potuit non recens esse illo uiuente apud omnes memoria. Quare ego illorum sententiæ potius accedo, qui Euangelistas de toto orbe certarum legum arbitrantur. Suffragatur illis Luciani martyris testimonium, qui pro Christi fide mortem iam labaturus, dicendi potestate sibi facta, inter alia hoc quoque dixisse legitur: Solem uobis ipsum horis (quæ nimirum de Christo dixerat) produco restem, qui cùm hæc fieri per impios uideret in terris, lætæ suum meridie abscondit in celo. Require in Annalibus uestris, inuenietis temporibus Pilati quando Christus patiebatur, fugato sole interruptæ tenebræ diem, &c. Quod uerò alij scriptores nullam huius rei mentionem faciunt, uel quod eorum seripta interciderunt, qui ista annotarunt, non nouimus.

Euseb. li. 9. c. 6.

est aut in solens, quando hoc ipsum in multis alijs accidit. Nam vt satan cur auie obliuione & igno-
 rantia sepe liri ea, que ad Christi illustrationem faciunt: ita Deus ex authenticis Apostolorum li-
 bris ea ipsa nos discere voluit, non ex prophanis scriptoribus, ne quis illa hominum autoritate mi-
 putaret. Non officiat vero obseruari debet, quod tenebras hanc in luminarium opposicione con-
 traria natura leges incidisse omnes vnanimi consensu fatentur. Prodigium ergo fuit singulare, quo deus
 primò Iudeorum animos nimium stupidos excitare voluit, vt saltim ex tenebris repente & præter
 naturæ cursum exortis cernendi occasionem acciperent, qui hæcenus in media luce cacuerant. De-
 inde docet, quantum illud Iudaicæ gentis scelus fuerit, quo promissum redemptorem adnegarunt, &
 quam atrociter peccent omnes illi, qui eundem aspernantur atq; reijciunt. Faciant hoc, qui Euange-
 lij doctrinam persequuntur, quia ille se nobis offert, & illam contumeliose oppressam, imò funditus
 extirpatam voluit. Abhorret à scelere tanto sol, nec sui creatoris ignominiam ferre potest. Et
 ijdem digni sunt, quibus & corporis & animi lucem Deus eripiat. Est enim Christus sol æternus in-
 stititæ, & lux illa mundi, que sola ducit, ne tenebrarum potestate obruti pereamus. Hanc ergo quot-
 quot fastidiunt, hi sanè merentur, vt omne calamitatis genus sentiant, & post infelicem conscien-
 tiarum carnisicam in tenebras exteriores eijciantur, vbi æternus est ploratus & stridor dentium.
 Ambulemus ergo (sicuti ipse admonet) dum lucem habemus, ne tenebræ horribiles & exortales
 nos occupent. Non vanam enim fuisse in Iudeis prodigij huius comminationem, res ipsa testatur,
 quando in hunc vsq; diem vero scripturarum sensu desicuti, same autem verbi Dei (quæ olim Amos 7-
 ipsi minatus est) irritati per Rabinorum suorum tenebras plus quam Cimmerias miserè ac infeli-
 citer oberrant.

Secundò circiter horam nonam, cum iam trium horarum spatio dolores infandos sustinisset Eli eli lammas
 Christus, exclamauit: Eli eli, lammas sabachthani, id est, Deus meus, Deus meus, cur me deseruisti? Sabachthani.

Dei iudicium verba hæc ex Psalmo vigesimo secundo, in quo Davidem Christi typum gessisse proxi-
 mis duobus sermonibus diximus. Et hic cauendum est diligenter, ne eos audiamus, qui Christum
 ista vel in aliena persona locutum esse, vel aliogni aliquid simulasse dicunt, vt illum à desperatio-
 nis culpa liberent. Quia enim veritas ipsa est Christus, simulatio nulla in illum cadere potuit,
 imprimis quando nostræ redemptionis negotium peragebat, quo tempore cum primis illum præstan-
 dum fuit, quod de illo Isaias olim prædixerat: In ore eius non inuentus est dolus. Fuit ergo hæc
 vox animi verè dolentis, qui inter corporis dolores incomparabiles simul etiam iræ Dei sensu afficie-
 batur, & inter desperationis terrores quasi fluctuabat. Neque illud à Christi filij Dei persona alie-
 num censerit debet. Quia enim peccat nostra ille in se suscepit, & proinde illorum reatu teneba-
 tur, penam quoq; peccati illum sentire oportuit, vt plena & sufficiens esset expiatio illa, que ex mor-
 tis ipsius merito dependet. At peccata non corporis modo dolores, sed horribiles & humano sensu gra-
 uiores cruciatus mereri, scripserat a patrum testatur, & multi expeririuntur, qui inter conscientie terro-
 res constituti luctam illam fidei & desperationis sustinent. Christo igitur in cruce pendenti horribile
 Dei iudicium obuersabatur, quod illum omni externo presidio destitutum eiusmodi voces ei aculari
 coegit. Nec tamen idcirco desperationi succubuit, sed cum illa ex fide constanter luctatus, imò su-
 perior factus est, sicuti hæc ipsa verba satis testantur, & que paulò post secuta sunt. Nam etsi car-
 nis sensus suggereret, ipsum à Deo patre derelictum esse, fidei tamen constantis & victoris argumen-
 tum est, quod Deum suum vocat, & proinde talem agnoscit, ad cuius opem in illa necessitate con-
 fugere debeat.

Porrò tentationis huius acerbam vehementer auxilium militum petulantia, qui iam ardentibus
 precibus ad Deum clamant illudunt, & quantum in illis est, precandi fiduciam, quod vnicum illi
 restabat solatium, eripiunt. Nam ad vocem Eli alludentes, Eliam ab ipso inuocari dicunt: & fixen-
 ti rursum acetum propinant, siue vt morem ipsius accelerent priusquam Elias ipsi subuenire possit,
 siue vt ipsum recreent per ludibrium, vt interea dum Elias venit, dolores tantos sustinere queat.
 Quid verò homini grauius & molestius accidere potest, quam si inter precandum ea obijciantur,
 que Dei à nobis abalienari indicia videri possunt? Deum patrem inuocat, & se ab illo derelictum que-
 ritur. Diceret aliquis necessitatem iam postulauisse, vt Deus cælitus exerta manu filium suum ex
 tam acerbâ luctu afferret. At potius diuersum fieri videtur, acetum enim illi propinant milites, &

his illorum deliria & impia commenta, qui animas, ubi à corporibus migrarunt, vel dormire, vel etiam intermori aut evanescere aiunt, quasi inter hominis & bruti animantis animam nihil sit differimnis. Student quidem impij homines eiusmodi fabulis conscientie terrores eludere, qui inuitis quos, occurrant, ac quàm vana sint ista solatia, olim magno suo malo experientur: & plerumque tales iam morituri animæ terrores sentiunt, & quia de eius salute nihil norunt, in voces desperationis plenas erumpunt. Exemplum huius rei in Elío Adriano Imperatore habemus, qui cum bonis literis instructissimus esset, Christi autem & æternæ salutis cognitione destitueretur, moriturus hosce verba seculos recitabat:

Animula vagula, blandula,
Qua nunc abibis in loca?
Nec ut soles, dabis iocos.

Hospes comesq; corporis,
Pallidula, rigida, nudula,

Omiserunt & infelicem Imperatorem. Animam corpori supersticiem fore videbat, quò autem migratura esset, videre non poterat, & proinde de illius discessu queritur. Quantò melior Christianorum conditio, qui & animas vivere, & illis cum Christo locum in caelis paratum esse intelligunt? Firmiter ergo teneamus spem istam, & Christi exemplum imitati, in mortis articulo animas nostras similiter Deo patri & Christo redemptori commendemus. Hic enim mortis Christi fractus est, quò nobis eam potestatem suo merito imperavit, ut illud nobis tutò liceat, iuxta illud: Volo ubi ego sum, ibi etiam sit minister meus. Hec ut moriturus consolationem firmissimam exhibent, ita quatuorlas superstitiones monachorum et sacrificulorum euerunt, qui cum limbo purgatorum quos, fabricarunt, & morituros animas suas, non Deo creatori, sed Diæ virgini, aut Barbaræ, aut Christophoro, aut alijs Diis commendare docent, quòd ut nulla scripturarum autoritate probari potest, ita Christi & sanctorum omnium exemplis aduersatur.

Quarò, moriente Dei filio aulam suæ velum templi in duo scinditur à summo vsq; ad imum. Velum templi Erat enim templum Iudæicū diuisum in Sanctum & Sanctum sanctorum. Pendebat inter hæc aulam scinditur. Intra quod nemini mortalium ingredi licebat, præter quàm summo pontifici, & quidem semel duntaxat in anno. Et quia interiori illa templi parte regnum caelorum adumbrabatur, aulæ isto quòd reliquos ab eius ingressu arcebat, admonebantur (ut Apostolus ait) non-Hebr. 9. dum manifestatam aut patefactam esse viam sanctorum, consistente adhuc priori tabernaculo. Scinditur autem in Christi morte non sine miraculo velum hoc, ut discamus illius merito viam caelorum nobis aperiri, & per illum omnibus nobis iam licere, ut in Dei conspectum progressi coram illo in-1. Pet. 2. trépida fiducia consistamus. Sumus enim regale sacerdotium (ut Petri verbis utar) & Christus omnes Apocal. i. & 5. in se credentes Deo reges & sacerdotes fecit. Quòd si ergo in Christo patefacta est sanctorum via, & simul abrogatas oportuit, eò quòd vmbra locus non aliquis conceditur, ubi ipsa veritatis lux sese oculis et sensibus nostris ingerit. Confirmatur ergo hoc veli scissi miraculo dictum Christi, quòd supra ex Ioanne adduximus, quò redemptiois nostræ negotium iam consummatum esse testatus fuit. Et hoc illud est, quòd Apostoli deinceps sua doctrina admodum diligenter illustrarunt, legis nimirum ceremonias in Christo sublatas, & nullum amplius illarum usum esse, nisi Christum nobis inuilem facere velimus. Quæ doctrina Iudæorum odia illis excitauit, & præcipua persecutionum causa fuit, Actor. 6. 7. et; quas Iudæis authoribus sustinuerunt. Quorum exemplo adhuc insistant, qui hodie ceremonias plus quàm Iudæicas Pontificum superstitione & auaritia postliminio reuocatas perimacissimè euentur, & ferro simul atq; igne persequuntur eos, qui in viuis Christi merito acquiescunt. At meminere quidem illi, hæc veli scissa Iudæorum quos, pœnas denotatas fuisse. Latuerant illi diu sub templi & cultus externi vmbaculo, & scimus Deum propter illum sepe pepercisse vbi Hierosolymæ, ne illa pereunte, nomen suum male audiret apud gentes, quam rationem p̄j frequenter in precibus suis adducunt, quando pœnas imminentes, vel etiam nunc presentes, deprecantur. At scinditur velum & simul abolentur legalia omnia, ut intelligant, Dei profectione planè auferendam ab ipsis, nec illum passurum amplius, ut templo & ceremonijs ad peccandi licentiam abutantur, et sub his quasi in latronum spelunca delitescant. Et hoc fore olim Isaias prædixerat, quando templi simul & armorum terem. 7. fiducia elatis dicit: Regelabitur operimentum suæ velum Iudæ, & respicies in die illa ad armamen-Isa. 22.

earium domus factus, &c. Hoc ipsum sibi applicent, quorum hodie Christo relicto in inani
monij salutis fiduciam collocant, & pro illis aduersus pios fratres crudelitate summa diligunt.
Quintò terramotus horribilem factum fuisse Marcus scribit, cuius vi & petra fissae sunt,
sepulchra patefacta, ex quibus sancti aliquot resuscitati vrbem ingressi sunt, ubi multis oppo-
suerunt. Notatur & hoc prodigio sceleris in Dei filium commissi indignitas, quam ne terra
durissima petra sustinere potuerunt, & impijs sua exprobratur durities, quos Christi passio
mouet, vt vel credant in Christum, vel illius nomen tum dictis tum factis suis prophetari desinat.
Simul verò mortis Christi virtus exprimitur, quae suo merito nobis vitam restituit, & eius deno-
dicatione totum orbem terrarum concussit & immutauit, vt gentium corda, quae in superstitiis
et peccatis supra petras induruerant, non modo finderentur, sed illa tota emoluit, Abraham ipse
renit. Atqui haec illa orbis commotio est, quam olim per Haggeum Deus praeixerat: Adhuc petra
id est breui, ego commouebo caelum & terram, & mare & continentem. Et commouebo omnes gentes,
& veniet qui desideratur ab omnibus gentibus, impleboq; domum istam gloria, dicit Dominus exo-
cituum. Impletur haec etiam hodie, adeò vt Christi gloria, quae in eius morte sese exercuit, quae in
vitis impij omnibus illustretur.

Terramo-
tus, &c.

Matth. 3.
Hag. 2.

Signorum in
morte Christi
effectus.

Restat videre, vt signis istis moti sint, qui illa viderunt. Vbi de sacerdotibus non opus est, quos
quos in caepa impietate perstitisse ex ijs satis patet, quae deinceps fecerunt. De Centurione autem,
qui illi ex aduerso stetit (nimirum vt ex more supplicij executioni praesert) memorabile quiddam
narratur: quòd cum illum tanto cum clamore expirauisset, & signa reliqua simul intulisset, videret,
primò valde timuerit, deinde Deum glorificauit, & ipsi Christo testimonium tulit amplissimum,
dicendo: Verè homo iste erat filius Dei. Addit hinc Lucas: Et omnes turbae, quae conuenerant ad
spectaculum illud, cum vidissent quae fiebant, percipientes pectora sua reuertebantur. Nam vti in
momentaneus modo impetus ad penitentiam fuerit, non opus est curiosius disputare. Facto equi-
dem, illos nondum solida & perfecta Christi cognitione imbutos fuisse, quam ne apostoli quidem
temporis adhuc habuerunt. At interim crediderim haec non vulgaria fuisse principia, quibus ex-
tra, postea fidei doctrinam facilius amplexi sunt; nec credibile est, Deum sua gratia in posterum
destituisse, quos nunc in ipso supplicij loco filij sui praecones fieri voluit, vt illos rabioso sacerdotum
rori opponeret. Admonemur autem horum exemplo, signa quae praeter solitum natura cursum
nequaquam à nobis ofuscant negligi debere. Nihil enim in terris fortitudo fieri, Christus dicit,
quando ne posterculos quidem absq; patris voluntate inserire ait. Quin ipse de signis, quae vniuersam
tempore horribiles totius mundi motus & suum gloriosum aduentum praecessura sint, nos aduertit,
& illa obseruare iubet. Sed ò duriciem nostram. Prodigia quotidie cernimus, & nullam
seculum fuit, quod plura nostro hoc viderit. Pleriq; tamen adeò obsurduerunt, vt illa aut plene
negligant, aut scurriliter & impie irrideant. Accusabunt hanc mundi impiam securitatem alienam,
quae iudiciorum Dei sensu magis quam homines permouentur. Commendatur praeterea exemplum
admirabilis Dei bonitas & precum Christi mediatoris nostri efficaciam. Illam enim proijci intercessit
scribit Lucas, à quibus crucifigebatur, & dixisse: Pater, ignosce illis, ne sciunt enim quid faciunt.
non irritas fuisse preces istas, tum ex hoc militum exemplo patet, tum ex eo, quòd primis de peccato-
rum concionibus aliquot millia eorum conuersa fuisse legimus, qui in filij Dei mortis conspectu
Solentur nos ista in conscientiae tentationibus, quando fieri nequit, vt filij sui intercessionem pro
bis Deus aspernetur nunc, postquam illi per eius mortem iam reconciliati sumus; quae de re dicitur
fuit esse dictum. Amplectamur ergo constanti fide Iesum Christum, qui morte sua gloriosè
tum omne sustulit, & nos sibi fecit regni sui cohaeredes. Illi debetur benedictio, honor, gloria & pau-
stas in aeternum. Amen.

Prodigia non
negligenda.
Matth. 10.
Marc. 13.
Luc. 21.

Act. 3. &c.

H O M I L I A CXXXII.

Erant autem & mulieres eminus spectantes, inter quas erat Maria
Magdalene, & Maria Iacobi parui & Ioseph mater, & Salome: Quae etiam
cum esset in Galilaea, secuta fuerant illum, & ministrabant ei: altit
multae

hodie Christo relicto in in-
eres crudelitate summa
scribit, cuius vi & petra
ingressi sunt, ubi mox
indignitas, quam ne terra
durities, quos Christi
cum factis suis prop
nobis vitam restituit, &
gentium corda, qua
ed illa tota emoluit, A
geum Deus praedixerat.
nemem. Et commo
um istam gloria, dicit
ne in eius morte se
bi de sacerdotibus non
cepserunt. De C
curtionis praesertim
& signa reliqua
risto testimonium
omnes turbe, quae
ra sua reuerentur. Nam
est curiosus disputat. E
fuisse, quam ne
rulgaria fuisse
est. Deum sua
ri voluit, ut illos
que praeter solitum
in terris fortitudo fieri,
ait. Quin ipse de
duentum praesertim
quotidie certimus,
deo obduruerunt, ut
mundi impiam
tr. Commendatur
efficacia illum enim
sece illis, ne
paset, cum ex eo,
us, qui in filij
nequit, ut filij
re reconciliati
Christum, qui morte
beatur benedictio, bonae

multa quae simul ascenderant cum eo Hierosolyma. Cum autem serum dici iam esset (quoniam erat parascue, hoc est antefabbathum) ueniens Ioseph, ortus ex Arimathaea, honestus Senator, qui & ipse expectabat regnum Dei; fidenti animo introiit ad Pilatum, & petijt corpus Iesu. Pilatus autem miratus est si iam mortuus esset, & aduocato Centurione, interrogauit eum, an iam dudum mortuus fuisset. Et re cognita ex Centurione, donauit corpus Iosepho. Is autem emit sindonem, & depositum eum inuoluit sindone, deposuitque in monumentum, quod erat excisum e petra, & aduoluit saxum ad ostium monumenti, Maria Magdalene uero, & Maria Ioseph, spectabant ubi poneretur.

Et si Dei filius diram & infamem mortem subire, & in illa extreme humiliari uoluerit, ut nos ab aeterna damnationis infamia liberaret: idem tamen ut scandalo crucis moderetur, inter moriendum diuinam suam potentiam & maiestatem multis argumentis palam exercuit. Primum enim latroni suam opem imploranti inter extremos mortis dolores paradysum & vitam pollicetur, ut se uitae & mortis Dominum esse ostendat. Deinde se illud non inani arrogantia & temeritate facere, sed reuera talem esse re ipsa, id est, prodigijs omnem humanam potentiam superantibus testatur. Soli enim suum splendorem eripit, terram totam immani motu concutit, petras & cum his uelum templi scindit, sepulchra recludit, animam suam propria potestate in manus Dei patris deponit, & diuinitatem publice praedicat, qui paulo ante crudelissimi hostes securi licentia omne conuictorium genus in illum effuderant. Accedit his omnibus sepultura, quae (ut olim Isaias praedixerat) multis modis honorifica fuit, & sua magnificentia crucis probrum magna ex parte aboleuit. Pius omnium est, ne crucis ignominia offendatur. Solet enim Deus suorum memoriam in hoc etiam seculo asserere & tueri, iuxta illud Psalmi: Iusti memoria aeterna erit. Item, iusti memoria laudem habet, impiorum autem memoria sordet. Si quam uero infamiam in praesenti saeculo propter ueritatis confessionem sustinent, illam in caelis Deus immortalis gloria compensat. Quoad uero sepulturae Christi historiam, primum persona produciuntur, quae ad illam aliquid contulerunt: deinde qualis illa fuerit, narratur.

Argumentum
& uisus praesentis loci.

Isaie 53.

Psal. 112.

Psal. 10.

Inter personas primo loco habemus mulieres, quae in praesenti quidem nihil contulerunt, nisi quod eminus & mortis supplicium & sepulturam spectarunt, mulierum autem facturae erant, nisi illas sua resurrectione Christus praeuinisset. Fuerunt inter has Maria Magdalene, sic dicta ab urbe Magdalo, ubi nata fuerat, Maria item Iacobi parui & Ioseph mater, quam Cleopha uxorem & Diuae uirginis sororem fuisse Ioannes scribit. Additur his Salome, de qua nihil certi in scripturis praeter ea traditur. Lucas simpliciter mulieres dicit, quae ipsum ex Galilea usque Hierosolymam fuerint secutae, unde praeter has etiam alias multas affuisse Marcus ait, eo quod in ultima illa professione comitatum ipsius maximum fuisse constat. Sed & notos eius cum illis fuisse Lucas scribit: Ex omnibus tamen sole mulieres ista nominatim produciuntur ab Euangelistis, cum quod illarum fides illustrior fuit, tum ut aeterna comparatione discipulis opponantur, qui tunc maxime suam infirmitatem prodiderunt, quando ipsorum fides cum primis lucere debuit. Et sane eximium fidei ueracitatis & constantis exemplum in mulieribus istis spiritus sanctus proponit. Illas enim iam pridem Christo ministrasse, & aliquas illarum ex suis facultatibus ipsum aluisse, Lucas testatur. Nec tamen istis officijs fatigatae: sed eundem relictijs rebus suis omnibus Hierosolymam usque secutae sunt, nec illas absterruerunt frequentes & tristis admodum Christi conuersiones, quas in ea professione de sua morte habuit. Adhaec cum illum in hostium immanissimorum manus uenisse, & ab illis ad crudele & infame crucis supplicium abripi uiderent, ne hoc quidem illas offendit, sed quem docentem & miracula facientem obseruauerant, nunc etiam diligunt, & cum non alia re possint, saltem sua praesentia illius dolores subleuant. Imo ne mortuorum quidem derelinquunt, sed sepulturae locum diligenter obseruant, ut quod unicuique restabat officium illi praestare possint. Ardentissimam ergo & constantissimam fuisse oportet fidem illarum, quae per tot laborum, sumptuum, & periculorum obstacula, adhuc per crucis infame

Mulieres sepul-
turae Christi
spectatrices.

Ioan. 19.

Luc. 8.

Luc. 9. 19. etc.

ates, inter quas erat Maria
mater, & Salome. Quae etiam
& ministrauerunt ei: aliae
mulier

miam, quæ Apostoli ipsi scandalo fuit, eluctari potuit, ne deficeret. Nobis autem illas in exemplis proponi cogitemus, ut ubi Christo nomen dedimus, forti constantia in finem usque perseveremus, ut illis remoris nos patiamur impediri vel abstrahi. Nam ut Christus ait, Nemo qui postquam manus aratro admovit, à tergo respicit, dignus est Regno Dei: sed qui perseveraverit in finem usque, salvus erit. Luc. 9. Matth. 24.

Decorum mulierum.

Simul autem observabitis mulieres istas, etsi in officio longè sanctissimo occupentur, non tantum decori obliuisci. Nec enim impudenter medijs viris sese ingerunt, sed eminus spectant, ut suo tempore presint, quod iam ante animo conceperant. Suo igitur exemplo omnes eas arguant, quæ vitio vel vicos discurrunt, lasciviam & petulantiam suam omnium oculis ingerunt, & ne ab illis quidem spectaculis abstinent, quibus ne viri quidem graues interesse debebant. Imò ut poeta olim dicebat, Quæ statum veniunt, veniunt spectentur ut ipsæ. Longè aliter Sara, quam matrem famularum creaturam Petrus vocavit, quæ cum Abraham angelos hospitio excepisset, nequaquam hospitium ergo excurrebat, sed intra sui tabernaculi ostium ea peragebat ex mariti mandato, quæ hospitium excepit honorifica fore putabat. Et Paulus Apostolus mulieres fidas domus custodes esse iubet, quod ut illas comprimis decere, gentium quoque sapientes observarunt. Phidias enim Elienibus divitiarum restitutum insistentem sculpsit, ut inter mulieris dotes hanc non postremam esse doceret, si domus curam sedulo obiret, nec extra illam temere vagaretur. Apud Ægyptios autem patrias in excelsis calcetis venerentur mulieres, ut ipsa quasi necessitas illas domi manere cogeret. Neg igitur sunt generatione homines sapientissimi instituerunt. Quàm facile enim pudicitia & honoris sui iactantia, quæ licentiosius vagantur, exemplum Dine Jacobi filie docet, quam ea occasione conspiciamur, chemi princeps, quod ut filias Chananitides spectaret, incautus egressa fuerat, cum eius generis exempla passim obuia. Si quæ ergo pudoris sui studio vero tenentur, nostras hæc sibi imitandas proponant, quæ in sanctissimo opere sui tamen officij memores fuerunt.

Gen. 18.

Tit. 2.

Genes. 34.

Iosephus ab Arimathea.

1. Sam. 1.

Luc. 2.

Opes & honores non excludunt à Christo.

Marc. 4. Prouerb. 30.

Subijciunt mulieribus istis præcipuus sepulturae Christi auctor, Iosephus ex Arimathea civitatis oriundus, quam nonnulli eandem fuisse putant cum Ramathaim, Samuelis prophetae patriam. Hæc personam Evangelistæ diligenter admodum describit. Primò Senator fuit, sine decore, ut Lucas habet. Marcus eidem morum & vitæ honestatem tribuit. Lucas insuper virum bonum & iustum fuisse testatur, id quod exemplo probat, quia non consenserit in Christi mortem, cum reliqui illum universim consensu damnarent. Additur his omnium virtutum fons, quod expectaret regnum Dei, salutem & instauracionem, quam Deus in Christo promiserat: quo præconio Simeon quoque sonare. Nec id leue fuit, quando tales salutis spem constantè retinebant, cum publica religio corrupta regnaret, & ipsa salutis promissa doctrina fabulosis traditionibus esset obscurata. Nec modo expectavit regnum Dei Iosephus, sed discipulus quoque Christi fuit occultus, & providè ipsum regnum huius instauratorem esse credidit. Addit his omnibus Matthæus, divitem fuisse. Et cum talis regnum tamen facinus sordidissimè & periculosum aggreditur, dum ex cruce deponit hominem communi iudicij Concilij & Præsidis auctoritate damnatum, & illud agendo illorum iudicium iniquum & impietatis accusat. Annocantur hæc diligenter, tum ut eius fides magis eluceat, tum ut dixerimus, nec opes, nec honores, nec etiam potestatem politicam obstare, quò minus Dei serui simus, & eorum grata sint nostra officia, modò animos vera pietate imbutos habeamus. Vi enim paupertas, si homines Dei cognitione destitutos incidat, impatientes reddit, & magnorum scelerum causas, quæ nomine illam veteres male suadant dixerunt: Ita divitiæ cum fide & pietate studio coarctant, quæ pulcherrimarum virtutum occasionem præbent, & in illarum exercitio non non vulgares volunt, sicuti patriarcharum quoque exemplis admonemur. Minime ergo audiri debent homines politici, qui ut in paupertate & sordibus salutis meritum constituunt, ita divites omnes, quod cum divitijs simpliciter damnant: nec observant, illas inter Dei dona censerit, quæ nobis ex eius singulari benevolentia obtingunt. Scimus quidem eas alibi spinis conferri, & sanctos orare, ut divitijs condempnatis illos Deus donet: Sed istud nostro vitio fit, qui carnis cupiditate inflammati circa persequamur, & tandem illarum fiducia abrepti Deum quoque contemnimus. Et eosdem sanctos preciam quoque deprecari legimus, ne illa Dei abnegatores faciat. Francemus ergo iudicij vestigia meritatem, & animos nostros fide & Dei timore instruamus: ita fiet, ut nec divitiæ nec paupertas

ficere. Nobis autem illi
stantia in finem vsq[ue] ter
Christi ait. Nemo qui post
ui perseverauerit in p[er]petuo
ge sanctissimo occuparet, non
runt, sed eminus spectant, ut
mplo omnes eas arguant, ut
culis ingerunt, & ne ad illa
bebant. Imo vi poeta alim
arra, quam matrem femina
excepisset, nequaquam h[ab]ere
arri mandato, que h[ab]ere
as domus custodes esse videtur
nt. Phidias enim Elveho
non postremam esse dicitur, h[ab]ere
ud Aegyptios autem patriam
ni manere cogeret. Neq[ue] h[ab]ere
pudicitie & honoris sui
ocet, quam ea occuparet
vius egressa fuerat. Sicut
entur, nostras h[ab]ere h[ab]ere
erunt.

nos à Dei dilectione separent, sed cum Paulo Apostolo egere sciamus simul & abundare. Vide Rom. 8. Philip. 4.

Sed ad Iosephum nostrum redeamus, qui cum iam forum esset eius diei, qui sabbatum proxime Iosephus cor-
præcedebat, & quo Christus mortuus fuit, fidenti animo ad Pilatum ingressus corpus eius petit, ni-
mirum ut ex cruce sublatum honorifice sepeliret. Pilatus vero ubi ex Centurione intelligit, illum
citius opinione sua exspiravisse, hoc illi concedit. Mox ergo emit sudonem, qua ipsum involuat, &
circa hæc occupato (ut Ioannes testatur) iungit se Nicodemus, qui etiam ipse aliquando Christum
ocultrè connumerat, & in salutis causa ab illo fuerat institutus. Venit is ferens mixturam myrrhæ &
aloes, ad libras ferè centum. Itaq; corpus Iesu una cum aromatibus involutum linteis, in sepulchrum
nouum ex petra excisum deponunt.

Hic verò admirabilis Dei providentia & inuicta potentia consideranda venit, qua ille regnum Dei providen-
suam in hisce terris administrat. Cum miraculis clarus viveret Christus, & manifesta diuine vir-
tutis indicia quotidie proferret, pauculos discipulos habuit, qui ipsum doctorem & magistrum suum
publicè agnoscerent, quibus deinde aliqui occulti accesserunt, qui etsi in illum crederent, tamen metu
impediti eum profiteri non audebant. Mentionem horum facit Ioannes cum ait: Ex principibus
quoq; multi in eum crediderunt, sed propter phariseos non confitebantur, ne è synagoga eijcerentur.
Dilexerunt enim gloriam hominum magis quam gloriam Dei. Nunc verò, cum in cruce inter latro-
nes medius exspirauit, aperti quidè discipuli præ metu dispersi delitescunt, ex oculis verò intrepidi
prodeunt Iosephus & Nicodemus, & illius gloriam sepulture honoribus asserunt. Timuerunt ergo
quando periculum nullum, aut certè exiguum apparebat: quando autem spes in humanis nulla
superest, fidei robur proferunt, & animi fortitudine reliquos omnes superant. Exempla huius gene-
ris multa in historiis occurrunt eorum, qui cum prius omnes alios fidei constantia & spiritu sancti
donis longè excellere viderentur, postea persecutionis tempore, metu insperato correpti, nihil sua pro-
fessione æquum fecerunt: cum interim constantissimos sese præberent, qui antea vix tyrones adhuc
videbantur in Christiana militia. Nos ex illis discamus, non temerè damnare infirmos in fide, nec
nobis ipsis nimium erubescere, si quando in fide stare videmur. Facilis enim est lapsus, nisi præsentis Dei
manu sustentemur. Curent tamen pseudonicodemi, ne hisce exemplis abutantur ad fouendam carnis
ignauitiam: quin potius cum Iosepho & Nicodemo in melius proficiant, ut fortes sint & intrepidi,
quando ipsorum operam Deus requirit.

Præterea officij hæc admonentur diuites, imprimis verò qui in magistratu sunt constituti. Decet Magistratum
bos ante omnia morum & vite honestas, ne exemplo suo eos offendant, quibus ipsi præsent. Nam ut
poeta ait. In vulgus manant exempla regentum. Roma Curijs & Fabricijs regnantibus virtus flo-
ruit, & respublica mirifice est propagata. At ubi Asia delictijs corrupti proceres, ab avarum moribus
degenerare cœperunt, luxus apud omnes ordines inualuit, & eò vsq; progressa est morum licentia, ut
eandem Romano Imperio exitialis fuerit. Plurimum ergo falluntur, qui sibi eo nomine plus licere
putant, quòd potentia & auctoritate reliquos antecedit, cum potius eò maiorem vitæ sue rationem
habere debeant, quòd maior est exempli ipsorum auctoritas. Deinde iustitiam sanctè colant, & Dei iu-
dicia sibi concredita esse cogitent, & proinde non licere sibi ut quicquam ex privato affectu agant,
quòd illis aduersetur. Iustitia autem est, suum cuiq; tribuere, oppressos & afflictos asserere, bonos tue-
ri, malos & improbos penis dignis coercere. Et hæc præcipua sunt officia, quæ Deus magistratibus
præscribit. Quòd si illa non semper præstari possunt, curent saltem, ne improbis iniquorum consilij si-
ue decretis ipsi consentiant, sed aduersus illa publicè protestentur: quòd Iosephum hunc fecisse constat
ex eo, quòd tam diserte scribitur, ipsum in Christi mortem non consensisse. Postremò Dei gloriam
cordi habeant, & in illa propaganda atq; asserenda fortes sint atq; constates. Quòd eò magis facient,
si in Dei regnum respiciant, & huius mundi potentiam atq; honores momentaneos & fluxos esse co-
grent. Et sanè cum à Deo omnem suam potestatem & auctoritatem acceperint, hanc illi gratiam
negare non possunt, ut vicissim ipsius quoq; honorem tueantur. Quòd qui faciunt, facillè laborum &
periculorum socios inveniunt, qui sese præter omnem expectationem offerent, sicuti Iosepho Nicode-
mum accessisse videmus. Nec enim sua ope eos destituit Dominus, qui vel ipsius vel publicæ salutis
negotium ferè & bona fide agunt.

pus Iesu petit ad sepulturam.

Ioan. 3.

Dei providen-
tia in Christi re-
gno prouehedo

Ioan. 12.

Rom. 14.
1. Corin. 10.

Magistratum
officia.

Rom. 13.
Daniel. 2.

Sepultura Christi Sed ipsam sepultura Christi descriptione videamus, in qua primum tempus notatur, postea
in descriptio. mirū probabatur vel dici quam parascieu Iudaei dicebat, eo quod tunc sese & sua omnia ad sepulchrum
 paschale prepararent. Facit hoc ad resurrectionem Christi, quam tertio die post secunda passio
 stat, sicuti sepius praedixerat. Deinde aromatibus, myrrha nimirum & aloes, conditum corpus in
 sudoni inuoluunt, & in monumentum nouum deponunt, in quo nemo unquam iacuerat. Quod
 quog, non sine mysterio factum fuit, ne vel alius quisquam, vel ipse alterius virtute reuocatus
 putaretur, sicuti de illo legimus, qui in Elisei sepulchrum abiectus reuixit, cum illius ossa tetigisset.
2. Reg. 13. Hic autem sepulturae ratio tota consideranda venit. Est hic vetustissimus mos, & iam nuda ad
Sepeliendi mor- ordio mundi sanctorum exemplis comprobatur, ut defunctorum corpora terra mandentur. Conuenit
tuos consuetudo. Gen. 3. autem cum Dei sententia, quam ille contra Adamum pronuntiauit: Terra es, & in terram reuer-
 teris. Ita vero rem instituit Deus, partim ut nostrae conditionis memores minus essent, partim
 ut futurae resurrectionis spes confirmetur. Habet quippe sepultura aliquam seminis similitudinem,
Ioan. 12. de qua ipse Christus, & post illum Paulus Apostolus discrete nos admonent. Vt enim terra
1. Corinth. 15. mandantur semina, & ubi in illis resoluta & emortua sunt, ex ipsis cum favore enascuntur, sic
 in terram deposita corpora nostra, ubi per illam resoluta corruptibilitatem suam exuerunt, sicuti de
 nouissimo gloriosa & clarificata resurgunt. Et ut hanc spem veteres magis fouerent, terra sepulchra
Gen. 23. sua esse voluerunt (sicuti in Abrahami historia legitur, qui agrum ab Ephrone Hethaeanum
Gen. 50. nis spem publice testarentur. Exemplum eius rei in Iosepho extat, qui patris Iacobi corpus melius
 condendum tradidit: & ab eo tempore morem illum inter Iudeos seruatum fuisse, ex praesenti histo-
 ria patet, in qua Ioannes scribit, Christi corpus pro communi Iudeorum more aromatibus perfumatum
1. Corinth. 6. dium. Quem morem ut hodie reuocemus minime opus est, cum inter Christianos homines, quibus
 veritatis lux plenissima fulget, certior et firmior esse debeat resurrectionis fides, quam ut illorum
 bus superuacaneis confirmari oporteat. Quoad vero sepulturam, primum curandum, ut ea honeste
 ne ignominiosius tractentur corpora defunctorum, quae cum uiuissent, spiritus sancti organa, &
 templa fuerunt, siquidem credentium fuerint. Iubet idem communis humanitatis lex, cuius obser-
 uationem ita nobis Deus commendat, ut ne facinorosorum quidem cadauera a iustis in crucem
Deut. 21. voluerit. Et Moabitibus inter excidij causas obijciunt, quod legum naturae obliui regni Iherosolymae
Amos 2. combussissent. Quid? nonne inter gentes male audierunt olim, qui mortuorum corpora feris dila-
 anda obiecerunt, vel per negligentiam illa sepulturae honore fraudarunt? Haec ritum veteris obser-
 uarent, qui in Christi membra tam furiosa rabie grassantur, ut illa occidisse ipsi nihil videtur, nisi
 post mortem quoque illa infestent, & in illorum ossa vel cineres desiciant. Ut vero defunctorum
 corpora nec negligentius nec inhumanius tractari debent, ita superstitio quoque cauenda est, quae
 sepulturae magnificentia & superstitiosis exequiarum ritibus salutem animarum promoueri putat.
 Nihil enim tale sancti Dei cultores unquam obseruarunt, sed gentium superstitio satanae
 ritum est, quae animas, quarum corpora inhumata iacerent, vagari putauerunt, sicuti de Peractis
 reliquis naufragij socijs Vergilius nugatur. Postea ubi inter Christianos superstitio locum tenuit,
 inde quaestuosissimam errorum officinam excitauit satan, & ignem purgatorij accendit, & sacro-
 culos cum monachis illi calefactores dedit, qui alchymistice repperunt diu a multis frustra quaesita,
 tam, quae ex praeculis sono incerto demurmuratis, ex cereis, ex incantata crustula, ex aqua coacta
 ra, imò ex campanarum sonitu, non modò aurum & argentum conlarunt, verum etiam praedictas
 dicimas, redditus annuos, adhaec principatus & regna constituerunt. Et poterat ferri stultia supersti-
 tio, si de pecunijs solis ageretur: sed cum animarum salus & Christi gloria simul in periculum veni-
 ant, nullo modo dissimulari potest. Pugnare enim cum Christi verbis, qui credentium animas non
Ioan. 3. iudicium venire, sed à morte in vitam transire ait. Procul ergo à funeribus arceri debet, quae
 perditionis aliquam speciem habet, ne de defunctorum salute in Christo dubitare videantur. Can-
 tur etiam fastus, quem nonnulli praeter omnem rationem ostentant, dum sepulchra sumptuosius
Isaie 22. cant (quod in Sobna olim Isaias accusauit) & illa insignibus exornant, & arma ad eade suspendunt,
 quasi post mortem adhuc minas spirare & belli terrorem circumferre cupiant. Sunt haec amentia
 perbia & deploratae confidentiae argumenta, quando ne sepulchra quidem nobis persuadere possunt, ut

qua primum tempus... quod tunc sepe... quam tertio die... nimirum & alio... quo nemo unquam... vel ipse alterius... bibicus renixit... recitissimus nos... orum corpora terra... unciavit: Terra... rionis memores... bulura aliquam... rre nos admonet... t, ex iisdem cum... rri upribilitatem... rretes magis puer... qui agrum ab Ep... diderunt, ut vel... extat, qui patri... dudao's feruam... Ludaoorum morte... cum inter Christi... e resurrectionis... ram, primo cur... ruerent. Spiritus... munitis humanit... idem cadaver a... ad legem natura... im, qui mortuorum... fraudauerunt? E... ut illa occidit... ineres deserviant... ra superstitio quoque... is salutem animarum... runt, sed gentium... agari putauerunt... er Christianos super... ignem purgatoriu... m repererunt diu... r: incantata crist... rum constarunt, v... merunt. Et poterat... Christi gloria simul... si verbis, qui credentiam... ergo a funeribus arceri... e in Christo dubitare... entant, dum sepulchra... exornant, & arma ad... cui ferre cupiant. Sont... lbra quide nobis per...

nos mortales esse cogitemus, & humiliemur sub potenti manu Domini. Præterea luctus nimius & immodicus damnatur, eod quod qui illi indulgent vel de defunctorum salute dubitare videntur, vel de Dei auxilio desperare, quasi cum illis qui morte nobis erepti sunt, simul omnis nostre incolumitatis spes intercederet. Admonet de hoc grauter admodum Paulus Apostolus, quando Theffalonicen sibus sic scribit: Nolo vos fratres ignorare de his qui obdormierunt, ne doleatis quemadmodum & ceteri qui spem non habent. Nam si credimus, quod Iesus mortuus est, & resurrexit: sic & Deus eos qui obdormierunt, per Iesum adducet cum illo, &c. Dandum est quidem aliquid charitati, nec stipti sumus, qui nullo sensu tangamur, quando charissimi homines & optime de nobis meriti auelluntur. Interim fidei quoque ratio habenda est, & quam defunctis debemus charitas dolorem lenire debet, quando illos iam in caelis beatitudine vera frui scimus. Et hoc quidem de Christi sepultura & nostræ sepultura ratione dicta sufficiant.

Repetit in fine Marcus quod de mulieribus initio dixerat, illas nimirum spectasse diligenter, quod nam corpus Christi poneretur, cui ipse etiam transacto sabbato supremum honorem impendere constituerant. Repetitionis causa est, ut illas in finem usque perseuerasse reteretur, quod fidei & charitatis indefesse argumentum fuit.

Porro priusquam sermonem concludamus, ex Matthæo inferendum erit, quod ille de obliuata & deplorata planè sacerdotum malicia & impietate amonauit. Esi enim signis paulò ante expositis commoti sint plurimi, & inter hos milites quoque, illi tamen adeo non mouentur, ut potius noua contra Christum consilia suscipiant. Iam enim in mentem venit, quod se tertio die resurrecturum dixerat, & ne id fiat prohibere conantur. Pilatum itaque accedunt, & periculum esse aiunt, ne discipuli corpus eius noctu suffurentur, & illum resurrexisset dicant, & eo sigmento erroris nocentioris causam præbeant. Vbi videmus impiorum & hypocritarum gaudia non esse diuturna, imò tales instar maris astuare (sicut olim Isaias dixit) dum semper noua pericula illorum animis occurrant, quorum metu & terrore exagitantur. Et possem nostri seculi exempla recensere eorum, qui post exortos ipsorum consilij Christi martyres, seu furijs agitati omnia sibi infesta esse conuesti sunt, & martyrum nomina non sine terrore subinde inelamarunt. Pilatus verò, ut etiam hic illis morem gereret, custodiam militarem sepulchro adhibere permisit, & illius ostium suo sigillo obsignauit, ne quis illud reseraret, nisi læsæ maiestatis crimen vellet incurere. Quid autem hoc nouo consilio Christi hostes profecerunt? Num hoc, quod Christi gloriam mirifice propagauerunt, & resurrectionis ipsius testes nobis conduxerunt, quorum fides nec ab ipsis quidem in dubium vocari potuit: Imò quos suis peccatijs conduxerunt, ut Christi resurrectionem impediret, illorum linguas paulò post maioribus impenis redemerunt, ne illum resurrexisse predicarent. Ita impiorum conatus ridei & eludic Deus: & hodie frequenter ad Christi gloriam & veritatis propagationem cedere videmus, quod ad eius operationem ab impijs instituitur.

Exposuimus iam pro gratia nobis diuinitus concessa totam passionis Dominica historiam, cuius fines præcipuos nos semper ob oculos habere conuenit, de quibus initio diximus. Primus in hac est humani generis redemptio. In hac verò solida & perfecta Dei cognitio elucet, quando hic iustitia ipsius, bonitatis item & misericordie, adhuc veritatis, omnipotentie & sapientie argumenta proponuntur luce clariora. Accedit his exemplum, quo Christus nobis præire voluit. In hac ergo intenti, salutem, quã ille nobis acquisiuit, fide constanti apprehendamus, eiusdem autem merito redempti libertatem nostram tueamur, Deo obediamus, & quam ille imponit crucem feramus patienter.

Ita fiet, ut huius vitæ certamina emens olim regno fruamur, quod in filio suo nobis præparauit Deus pater: cui debetur benedictio, honor, gloria & potestas in æternum. Amen.

Sacerdotes se-
pulchro milites
adhibent, &c.
Iob. 20.
Isaia 48. et 57.

ET cū tranſiſſet ſabbatum, Maria Magdalene, & Maria Iacobi & Salome, emerunt aromata, ut uenientes ungerent eum. Itaq̄ ualde mane primo die hebdomadæ ueniunt ad monumentum, exorto ſole. Dicebantq̄ inter ſeſe: Quis reuoluet nobis lapidē ab oſtio monumenti? (Et cū reſpexiſſent, uident lapidem eſſe reuolutum) erat enim manus ualde. Et ingreſſæ in monumentum, uiderunt adoleſcentulum ſedentem ad dextram amictum ſtola candida, & expauerunt.

Uſus reſurrex-
tionis Chriſti.

*V*oties Dominus & ſaluator noſter Ieſus Chriſtus de ſua morte diſcipulos ad mortem, mul quoque ſe tercio die poſt à morte reſurrectum eſſe promiſit. Vnde conſtat nos mortem modo Chriſti, uerumetiam eiſdem reſurrectionem ad noſtræ redemptionis negotium neceſſariam fuiſſe, imò hanc noſtræ redemptionis eſſe complementum. Que cauſa ſolos incitauit, ut in omnibus ſuis concionibus & ſcriptis, Chriſti Ieſu mori & reſurrectionem hinc inde inculcent, & in his uniuerſam ſalutis noſtræ rationem conſiſtere doceant. Quorum exortum nos quoque excitare debet, ut ſicuti ſingulas paſſionis & mortis Chriſti partes ex ordine inſeremus: ita non minori diligentia ea expendamus, quæ de illius reſurrectione traduntur. Eorum enim iſta ad noſtræ ſalutis certitudinem, & fidem noſtram inter tentationum fluctus haud uulgare uerum firmabunt.

Ceterum ut euidentior ſit & minus perplexa huius rei tractatio, proderit initio ſtatim, quam ut qua Marcus noſter pro ſuo more breuiter expoſuit, ea coniungere, quæ alij Euangeliftæ tradiderunt, ut ex omnibus ſimul collectis totius hiſtoria ſumma complectamur, ut quo ordine ſingula geſta ſint, nobis conſtet.

Reſurrectionis
Chriſti hiſtoria

Cū tranſiſſet ſabbatum, & iam primus hebdomadis dies cepiſſet, multa adhuc nocte, angeli de celo deſcendit, & terra graui motu concuſſa tremuit. Angelus uero cū ad ſepulchrum accēſſiſſet, lapidem ab oſtio illius reuulſit, nihil uel excubites illic milites, uel Romani Imperij maſtullam ueritus, cuius nomine & autoritate lapidē illum Pilatus obſignauerat. At reuulſo lapide & ſepulchro Chriſtus prodijt, ſupra lapidē uero reſedit angelus in reſte candida, & facie inſtar fulguris ſplendente. Quare cū angeli ſplendore, cū Chriſti reſurgentiſ gloria cuſtodes tantum non exanimati aliquantiſper iacent. Paulo poſt recuperatis animi & corporis uiribus in urbem ſeſtina, & ſacerdotibus que nam uidiſſent, referunt. Interea temporis ſub primum diluculum ad ſepulchrum ueniunt mulieres, & lapidē ab oſtio ſepulchri deuolutum uident, & ſepulchrum ingreſſæ angelum dextris ſedentem, & illas quaſi expectantem inueniunt, qui illas de Chriſti reſurrectione certum reddit. Hæc totius hiſtoria ſumma & ordo eſt, in qua primo uidentur erit, quo tempore Chriſtus reſuſcitatus ſit: deinde de mulieribus dicemus, quibus primis inuoluit Chriſti reſurrectionis tempore, modo diuinam Chriſti maiestatem conſiderabimus, quæ in ſingulis hiſtoria partibus elucet.

Tempus reſur-
rectionis Chri-
ſti.

In temporis notatione diligentissimi ſunt Euangeliftæ, licet quædam inter illos contradiſſa uideatur, dum alij tenebras, alij profundum diluculum, alij uero ſub ſolis ortum aut ſolentem ex oriente hæc facta fuiſſe dicunt. Sed facilis eſt huius diſſonantiæ conciliatio, ſi alios de tempore loqui cogitemus, quo primum Chriſtus reſurrexit, & quo mulieres ſeſe ad iter parauerunt: alios uero de eo temporis articulo, quo ad ſepulchrum uenerunt. Eſt enim non procul ab urbe abſortum ſepulchrum, facile tamen fieri potuit, ut illis aromata parantibus, & de toto negotio conſultantibus uel aut etiam altera hora effluxerit. Etenim Marcus non abſque heſitatione illas hoc opus eggiſſe eſſe innuit, quando illas de ſepulchri lapide remouendo ſollicitas fuiſſe dicit. Et hanc ſollicitatem eglibentius amplector, quòd mihi religioſior uideatur, quam ſi in ſacris codicibus, in hiſtoria tanti momenti, mendam aliquam librariorum incuria aut falſariorum improbitate irrepiſſe dicamus. *ſig.*